

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR HISTORISKA STUDIER

Det Hotade Kulturarvet i Irak och Syrien

Aktörerna och deras reaktioner, responser och regelverk

Elin Gustavsson

Institutionen för Historiska Studier
Göteborgs Universitet

Arkeologiskt självständigt arbete
på fördjupningsnivå, 15 hp, VT 2018

Handledare: Anas Al Khabour

Abstract

This thesis could be seen as a compilation and problematization of the research that has been done on the subject through a comparative and analysing study of secondary literary sources, all with a focus on the theory of public archaeology.

It means to examine in what way the cultural heritage sector has reacted and chosen to respond to the latest destruction of the cultural heritage in Iraq and Syria.

Focus will be put on two aspects of the role of cultural heritage in conflicts; in what way the cultural heritage is used in conflicts and how international and national law and common efforts can affect the role of archaeology in conflicts.

The shortcomings of international law will be discussed and problematized as well as the intentional and unintentional destruction caused by various actors in the conflicts, and the reasons behind those actions.

Keywords: Conflict archaeology, war archaeology, Syria, Iraq, cultural heritage, cultural heritage under threat, Islamic State, trafficking, looting, cultural heritage management, public archaeology

Figur på framsida: Palmyra före (2014) och efter (2016) förstörelse

Källa: Joseph Eid, bbc.com

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte	4
1.2 Frågeställningar	4
1.3 Avgränsningar	4
1.4 Bakgrund till konflikten	5
1.4.1 Irak	5
1.4.2 Syrien	7
1.5 Forskningshistorik	11
1.5.1 Forskning kring kulturarv i konflikter & internationella regelverk	11
1.6 Teoretiska perspektiv	13
1.6.1 Publik arkeologi	13
Identitetsarkeologi	14
Arkeologisk etik	14
Kulturarvsindustrin	15
1.7 Metod och material	16
2. Analys	16
2.1 Presentation av bindande regelverk med relevans för uppsatsen	16
2.1.1 FNs säkerhetsråds resolution 2347	16
2.1.2 Iraks kulturarvslag	18
2.1.3 Syriens kulturarvslag	19
2.2 Aktörer bidragande till förstörelsen av kulturarv i konflikterna i Irak och Syrien	21
2.2.1 Islamiska Staten (IS)	21
2.2.2 Oppositionsgrupper	24
2.2.3 Baathregimen i Irak	24
2.2.4 Assadregimen i Syrien	24
2.2.5 Internationella aktörer	25
2.2.6 Antikhandlare och museum	26
2.2.7 Övriga aktörer	28
2.3 Åtgärder och resultat	28
2.4 Slutdiskussion	30
3. Sammanfattning	32
Källförteckning	33
Bilagor	37
FNs säkerhetsråds resolution 2347	37

1. Inledning

[...] it is up to us to compensate for the laziness of the international institutions through our unflinching criticism and our own professional activity, acting as scientists concerned with history and the memory of Humanity. (Córdoba & Gallego 2003[2000]:22)

Är det någonting du lär dig genom att studera (för)historien är det att krig och konflikter funnits genom alla tider och på alla kontinenter. Så hur kommer det sig att kulturarvssektorn, med den enorma mängden historiska referenser, är så oförberedd när en konflikt som sätter kulturarvet i fara väl bryter ut? Hur kommer det sig att UNESCO, som ska vara kulturarvets beskyddande enhet, inte lyssnade på den nationella, och senare internationella, vädjan rörande skyddandet av Iraks kulturarv som framfördes redan i 1991? (Córdoba & Gallego 2003[2000]:35-36) Och hur kommer det sig att de internationella myndigheterna var lika oförberedda när väpnad konflikt sedan utbröt i Syrien 2011 (Brodie & Sabrine 2018:74), trots vetskapen om de övergrepp som drabbat kulturarv i närliggande områden? (Bauer 2015:2)

Konflikterna i Mellanöstern och Nordafrika har sett förluster av alla slag, inte minst i antalet människoliv och mänskliga rättigheter. Det kan verka uppenbart men likväl värt att nämnas; människoliv går alltid före räddandet av kulturarv. Men det kulturarv som skyddas och räddas under krig och konflikt är helt beroende av de personer vilka är villiga att riskera precis allt för sitt kulturarv, många av dem våra kulturarvskollegor, många av dem som till slut fick ge just allt (Bauer 2015:3, Perini & Cunliffe 2015:7, Córdoba & Gallego 2003[2000]:18).

Förlusten av kulturarv är en tragedi för det globala medvetandet och kunskapen som går förlorad genom exempelvis illegala utgrävningar går inte att få igen även om de försvunna kulturföremålen skulle lokaliseras då kontexten för alltid gått förlorad (Bauer 2015:2). I konflikter spelar dock kulturarvet ofta en mer praktisk roll än den som kunskapskälla. Kulturföremål blir genom försäljning en källa till inkomst vilket i sin tur ger konflikten ekonomiska förutsättningar att fortsätta (Drazewska 2015:219, Bauer 2015:2). Förstörelsen och försvinnandet av kulturarv påverkar även livet efter konflikten då kulturen som källa för gemenskap går förlorad (Nakasis & Lianos 2015:147, Harmanşah 2015:170).

Den här uppsatsen menar på att undersöka på vilket sätt kulturarvet påverkas och påverkar konflikterna i Irak och Syrien samt att problematisera de åtgärder som vidtagits av internationella organisationer, exempelvis UNESCO, som svar på detta. Denna uppsats kan ses som en sammanställning och problematisering av den forskning som utförts på området genom en komparativ och undersökande litteraturstudie av sekundärkällor med fokus på delar av den publika arkeologin.

1.1 Syfte

Denna uppsats syftar på att undersöka hur den internationella kulturarvssektorn reagerat och valt att svara på den senaste tidens förstörelse av kulturarvet i Irak och Syrien.

Fokus kommer att läggas på två aspekter av kulturarvets roll i konflikten; på vilket sätt kulturarvet används i konflikter och hur internationell och nationell lagstiftning och gemensamma insatser kan påverka arkeologins roll i konflikter.

Uppsatsen syftar på att öka kunskapen kring vilket sätt kulturarvet attackeras och varför för att sedan undersöka hur genomförda insatser, exempelvis lagstiftning, påverkat detta. Den vill även visa på vikten av förebyggande åtgärder genom framförallt utbildning och medvetandegörande.

Unless we know why cultural property is attacked, we cannot design policies to prevent such attacks or predict where the risk is greatest or why. (Brosché et.al. 2017:249)

1.2 Frågeställningar

- På vilket sätt används förstörelsen av kulturarvet i konflikten i Syrien och Irak?
- Hur påverkar förstörelsen av kulturarvet den arkeologiska/historiska vetenskapen?
- Vilka åtgärder har vidtagits för att förhindra kulturarvsförstörelse i krig/konflikter och vad har de resulterat i?

1.3 Avgränsningar

Både kulturarv och konflikter är stora ämnen vilka innefattar stora frågeställningar, detta innebär att avgränsningarna behövt vara omfattande. Denna uppsats kommer som sagt fokusera på två aspekter av kulturarvets roll i konflikter: på vilket sätt kulturarv används i konflikter och hur internationell och nationell lagstiftning och gemensamma insatser kan påverka arkeologins roll i konflikter.

Kulturarvet som kommer behandlas i denna text kommer inte att innefatta det levande kulturarvet, det vill säga språk, dans, musik, etc., utan fokusera på det materiella kulturarvet, det vill säga byggnader och föremål. Jag kommer inte heller att gå in djupare på vilka typer av kulturarv som används eller från var. Vidare kommer jag inte gå djupare in på politiken, problematiken och orsakerna kring krig/konflikt utöver de delar som berör kulturarvet och den historiska bakgrunden till de specifika konflikterna i Irak och Syrien.

Vad gällande internationella kulturarvsregelverk har jag i denna uppsats valt att fokusera på FN resolution 2347 då denna sammanställer de kulturarvsresolutioner och -konventioner UNESCO och UNSC fört fram under tidigare år.

Då Stadga no. 40 av the Directorate General of Antiquities (1958) (UNESCO) samt Fornminnes och kulturarvslag no. 55 (2002) (UNESCO) av Iraks kulturarvslagstiftning endast finns tillgängliga på arabiska eller med informella och icke officiella engelska översättningar vilka inte

får citeras (UNESCO) har dessa två källor inte kunnat användas vid sammanställningen av Iraks kulturarvsflagstiftning (kap. 2.1.2).

1.4 Bakgrund till konflikten

1.4.1 Irak

2003, efter 24 år med Saddam Hussein som landets president och diktator invaderade USA Irak och störtade den socialistiska Baathregimen som styrde landet sedan 1968 (Woods et.al. 2018). Saddam Husseins regering bestod av handplockade män med samma bakgrund som han själv (Tripp 2008:191). Den styrande eliten var till majoriteten sunnimuslimer trots att Baathpartiet och Irak som helhet till majoritet bestod, och fortfarande består av shiamuslimer. Genom att inte låta andra folkgrupper som shiamuslimer och kurder få en talan i de politiska rummen ökade de socioekonomiska klyftorna mellan grupperna och sunniter (förutsatt att de följde regimen) fick större möjligheter till ekonomisk framgång medan shiiter och kurder förblev fattigare, marginaliserade och förföljda (Woods et.al. 2018). De långvariga gränskonflikterna mellan Irak och shia-ledda Iran trappades upp när irakiska shiiter verkade bli inspirerade av Iran, någonting som gjorde Baathregimen nervös (Woods et.al. 2018). Detta utvecklades till ett fullfjädrat krig mellan länderna där Irak invaderade Iran i hopp om att snabbt störta den Iranska ledningen för att ersätta den med en mer Irak-positiv regering (Tripp 2008:222). Det som skulle bli ett snabbt händelseförlopp pågick i själva verket i åtta år, kostade enorma mängder människoliv och fick internationell inblandning genom framförallt USA vilka stöttade Irak (Woods et.al. 2018).

I augusti 1990 invaderade Irak Kuwait, framförallt på grund av ekonomiska och geopolitiska motiv (Tripp 2008:242-243). Detta väckte direkt internationell uppmärksamhet och USA, som tidigare stöttat Irak fördömde invasionen. En koalition av 28 länder ledda av USA satte press på landet genom att tillsammans med FN utfärda ekonomiska sanktioner mot Irak samt presentera ett ultimatum att om Irak inte dragit tillbaka sina styrkor senast 15 januari 1991 skulle koalitionen ta till militära åtgärder. 17 januari påbörjades luftattacker mot Irak och 24 januari påbörjades en stor markoffensiv från alla fronter som tvingade Irak att kapitulera efter mindre än en vecka (Woods et.al. 2018). I sviterna efter förlusten gjorde shiiter och kurder i Irak uppror mot regeringen, någonting som svarades på genom extremt våld och försök att ta tillbaka Kurdistan i norr, någonting som tvingade mer än en miljon kurder på flykt (Tripp 2008:248). Misslyckade försök från FN att förhandla med Irak ledde till en katt-och-råtta-jakt efter Iraks kärnvapenarsenaler och luftattacker genomfördes av USA och Storbritannien mot anläggningar som kunde tänkas hålla kärnvapen (Tripp 2008:250-254). Ytterligare embargo utfärdades men tvingades lättas för att bistå den irakiska befolkningen med livsnödvändig proviant (Woods et.al. 2018).

9/11 attacken fick USA att återigen prioritera att desarmera Irak trots att attacken saknade direkta kopplingar till den irakiska regimen (Tripp 2008:270). Trots oenighet internationellt var USA och Storbritannien övertygade om att Irak inte hade för avsikt att följa de resolutioner som slutits med FN och 20 mars 2003 invaderade de Irak (Woods et.al. 2018, Tripp 2008:272). 9 april togs Bagdad och al-Basrah under kontroll och resten av Iraks större städer följde inom loppet av ett par dagar. Mot slutet av april hade alla större stridigheter avslutats och i december överlämnade

Saddam Hussein sig själv till amerikanska trupper efter att de funnit honom. Tiden efter koalitionen övertagande som skulle fokuserat på återuppbyggandet av landets infrastruktur blev störd av flera irakiska och utomstående anti-amerikanska rebellgrupper, framförallt al-Qaida (Tripp 2008:285, Woods et.al. 2018).

I juni 2004 upplöstes den temporära koalitionsmyndigheten som sedan Baathregimens fall styrte landet tillsammans med ett irakiskt råd och 2005 valdes landets nya president Jalal Talabani (Tripp 2008:186-187). Åren som följde koalitionen överlämnade visade på svårigheter att bilda regering och ett uppsving av politiskt våld mot regeringen samt våld mellan sunnitiska och shiitiska militanta grupper. Som svar på detta skickade USA under 2007 fler trupper till Irak, trots att både den irakiska och amerikanska befolkningen tröttnat på USAs inblandning i Irak (Tripp 2008:315). Det skulle dröja till slutet av 2011 innan de sista amerikanska trupperna tillslut lämnade Irak (Woods et.al. 2018).

Nouri al-Maliki valdes 2006 till premiärminister och kom att sitta till 2014. Al-Maliki formade en koalitionsregering bestående av shiiter, sunniter, kurder och sekulära grupper. 2010 års parlamentsval ledde till stora oenigheter när det kom till både rösträkning och maktfördelning men det slutade med att al-Maliki, trots mindre röster, fick fortsätta på posten som premiärminister (Woods et.al. 2018).

I februari 2011 nådde "den arabiska våren" Irak och demonstrationer hölls mot den höga arbetslösheten, undermåliga offentliga servicen och korrupta regeringen. Irakisk polis valde att svara med våld och i slutändan ledde det till att ett antal guvernörer fick avgå samt löften om förbättring (Woods et.al. 2018). 2011 och 2012 utfärdade al-Maliki arresteringsordrar för vicepresidenten och högsta sunnitiska makthavare Tariq al-Hashimi samt finansminister Rafi al-Issawi, någonting som skapade en enorm agitation bland den sunnimuslimska delen av både parlamentet och övriga befolkningen. Protester och våld ökade, regeringen svarade med ytterligare våld och under 2013 gick al-Qaida i Irak tillsammans med den radikala syriska gruppen Islamiska Staten (IS). Under den här tiden var gränsen mellan Irak och Syrien i princip helt öppen för både stridande människor och vapen att korsa (Woods et.al. 2018). IS kom under slutet av 2013 och början av 2014 att ses som ett riktigt hot mot den irakiska regeringen och befolkningen då de tagit kontroll över stora delar av norra och västra Irak, inklusive Mosul. IS närvaro i dessa områden innebar ett hot mot alla icke-muslimska minoritetsgrupper i området som alla tvingades på flykt från IS förvrängda syn på Islam. I augusti 2014 genomförde USA luftattacker för att förhindra IS intåg i Kurdistan (Woods et.al. 2018).

Trots att hans parti åter valdes att leda landet i 2014 valde al-Maliki, efter påtryckningar både nationellt och internationellt, att kliva ner från sin post och överlåta uppdraget till Haider al-Abadi. Al-Abadi lyckades med att bilda en inkluderande administration och med hjälp av den USA ledda koalitionen i princip helt driva ut IS ur Irak under 2017 (Woods et.al. 2018). De kurdiska grupperna i norr försökte under 2017 återigen att utropa självständighet vilket initialt ledde till konflikter mellan kurder och den irakiska militären men som senare ledde till inledande förhandlingar i början av 2018. Parlamentsvalet i maj 2018 såg en ny typ av valresultat där shiitiska Muqtadā al-Şadrs parti fick flest röster och bildade en koalitionsregering med shiiter, sunniter, kommunister, sekularister och liberaler (Woods et.al. 2018).

1.4.2 Syrien

Likt Irak och flera andra länder i mellanöstern och Nordafrika, styrdes Syrien från 1960-talet av en nationell gren av Baathregimen. Baathregimen satte upp en polisstat ledd av en alawite militär och krossade därigenom oppositionen. 1966 kuppades regeringen på grund av interna konflikter och en ny neo-Baathisk partigrupp med en civil del ledd av Col. Salah al-Jadid och en militär del ledd av Gen. Hafiz al-Assad tog makten (Commins et.al. 2018). 1970 tog al-Assad makten och blev året därefter landets president varpå han ett flertal gånger blev omvald utan opposition. Under Hafiz al-Assad upplevde Syrien en stabilitet som inte setts på många år och den nya regimen fick stort stöd av många medan de som opponerade sig mot den blev hårt undertryckta (Commins et.al. 2018).

Syrien upplevde flera stora förluster i de arabiska krigen mot Israel under slutet av 60- och början av 70-talet. 1976 ingrep Syrien i det Libanesiska inbördeskriget och vid krigets slut 1990 hade Syrien tagit viss kontroll över landet vilket ledde till flera fördrag till förmån för Syrien där gemensamma institutioner vad gällande försvar, ekonomi och utrikespolitik inrättades. När Libanons f.d. premiärminister mördades i 2005 efter konflikter med landets pro-Syriska administration följde stora protester vilka tvingade Syrien att dra tillbaka sina trupper ur landet samma år (Commins et.al. 2018).

Under 1980-talet började Syrien få ekonomiska problem till följd av en ökande befolkning och begränsad tillgång till naturliga resurser, bland annat färskvatten för jordbruk. Avstannandet i den ekonomiska tillväxten innebar även avstanning av den industriella utvecklingen. Inflation, korruption, krävande byråkrati, utländska skulder, smuggling och få investeringar inom den privata sektorn tillsammans med stora militära kostnader för bland annat ingripandet i Libanon satte Syrien i beroendeställning till utländska aktörer och landet tvingades söka hjälp av de rika oljeländerna i mellanöstern samt Kina, då Syriens tidigare partner Sovjetunionen vid den här tiden fallit (Commins et.al. 2018).

Under 90-talet engagerade sig Syrien bland annat i befrielsen av Kuwait och fredssamtal med Israel som inte ledde någonvart. Samtidigt skapades osämja mellan Syrien och Turkiet på grund av konflikter kring vattenrättigheter och anklagelser om att Syrien skulle stödja den militanta, kurdiska gruppen PKK (Kurdistans arbetarparti). Detta ledde till att Syrien utvisade PKKs ledare samt lovade stänga ner alla PKK-läger i landet. Konflikten med Turkiet och Hafiz al-Assads död i 2000 innebar ett öppnade för en relation med Irak (Commins et.al. 2018).

Hafiz al-Assads yngre son Bashar al-Assad tog år 2000 över efter sin far. Höga förhoppningar fanns på den nya ledaren och medan vissa infriades, som bland annat frigivandet av politiska fångar, bättre internationella relationer och en viss ekonomisk tillväxt, så blev oppositionen fortsatt undertryckt. 2007 blev al-Assad omvald med strax under 100% av rösterna i ett val där oppositionen bojkottade valet och kritiker fördömde det (Commins et.al. 2018).

I mars 2011 kom "arabiska våren", och med det början till inbördeskriget, till Syrien och protester mot regeringen hölls i städer över hela landet. I Deraa öppnade säkerhetsstyrkor eld mot demonstranter vilka demonstrerade mot gripandet och torterandet av flera barn som målat regimkritisk graffiti, varav en 13-åring avlidit till följd av tortyren. Eldöppningen resulterade i flertalet döda (Rodgers et.al. 2016, Al Jazeera 2018a). Regimen fortsatte att svara på protesterna

med våld, någonting som endast gjorde protesterna större och begravningarna av de som dödat under protesterna födde nya möjligheter till protester mot regimen (Commins et.al. 2018). Efter demonstrationerna siktade regimen in sig på att eliminera regimkritiska personer och organisationer och genomförde en mängd insatser i form av militära operationer och kapning av elektricitet och kommunikation till vissa områden. Regimens insatser resulterade i en mängd arresteringar och mord. Regimen försökte förminska protesterna genom att påstå att endast en väldigt liten del av den syriska befolkningen var emot regimen och att de som lett protesterna varit sponsrade av militanta utländska grupper som velat destabilisera landet. Regimen fortsatte att ge falska löften om förbättring och genomförde kosmetiska förändringar utan verklig substans samtidigt som de fortsatte utöva våld mot demonstranter (Commins et.al. 2018).

Under sommaren 2011 började regimkritiska grupper ta till vapen och drabbade samman med militära styrkor. Assadregimens handlande var nu starkt fördömt internationellt och USA och EU införde sanktioner, vapenembargo och reseförbud mot landet samt fryste flera högt uppsatta regimmedlemmars tillgångar, däribland Bashar al-Assad (Commins et.al. 2018). I juni attackerade regimstyrkor staden Jisr al-Shugūr på gränsen till Turkiet vilket ledde till att tusentals människor flydde till Turkiet, någonting som skapade en större spricka i relationen mellan länderna. I september bildades Syrian National Council (SNC), en paraplygrupp för oppositionen (Commins et.al. 2018). I oktober avvisade Ryssland och Kina en FN resolution vilken fördömde Assadregimens handlande och hade möjliggjort internationella sanktioner samt militärt ingripande (Al Jazeera 2018a, Commins et.al. 2018). Arabförbundet framförde istället en fredsplan vilken bland annat innebar att arabförbundets kontrollanter skulle överse att den följdes, något som godkändes av Syrien men aldrig riktigt implementerades och redan i januari 2012 hade uppdraget upphört och alla kontrollanter dragits tillbaka på grund av risk för deras säkerhet (Commins et.al. 2018).

Under slutet av 2011 och 2012 ökade antalet oppositionmiliser och så gjorde även stridigheterna och dödssiffrorna när regimstyrkor bombade hela städer i jakt på meningsmotståndare, utan hänsyn till civila. Oppositionmiliserna fick nu ekonomiskt stöd av både Qatar och Saudiarabien. Många västerländska länder stod bakom miliserna men var motvilliga att skicka finansiellt stöd då det riskerade att hamna i händerna på extremistgrupper som nybildade al-Nusra Front, en del av al-Qaida (Commins et.al. 2018). SNC hade vid den här tidpunkten blivit för försvagade för att kunna representera den syriska oppositionen och i november presenterades the National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces (the Syrian National Coalition) som erkändes internationellt som legitim representant för det syriska folket men inte nödvändigtvis av det syriska folket själva (Rodgers et.al. 2016, Commins et.al. 2018).

I slutet av 2012 avstannade många av stridigheterna till följd av avhopp i den regimledda armén och bristfälligheter vad gällande vapen, utrustning och organisation på oppositionssidan i de norra delarna av landet. Som svar på detta skickade Turkiet, Saudiarabien och Qatar ekonomiskt stöd till oppositionen medan Iran och den militanta libanesiska gruppen Hizbollah stödde de regimen med styrkor och vapen (Rodgers et.al. 2016, Al Jazeera 2018a, Commins et.al. 2018). I augusti 2013 attackerades en del av Damascus med kemiska vapen, ett dåd både oppositionen och regimen beskyllde varandra för men som sannolikt utfördes av regimen (Rodgers et.al. 2016, Commins et.al. 2018). USA, Storbritannien och Frankrike hotade med att hämnas genom att anfälla regimen medans Ryssland, Kina och Iran motsatte sig militära åtgärder (Commins et.al.

2018). I september slöts ett avtal mellan USA, Syrien och Ryssland att Syrien skulle överlåta sina kemiska vapen till FN för att förstöras. Trots att de kemiska vapnen förstördes fortsatte kemiska vapen att användas i inbördeskriget (Rodgers et.al. 2016, Commins et.al. 2018).

Under 2013 hade antalet militanta islamistiska grupper i Syrien ökat och börjat överskugga den Fria Syriska Armén, en till stor del sekulär milis stridande för the Syrian National Coalition. Milisen som till stor del består av deserterade militärer ur den syriska armén (Al Jazeera 2018a, Commins et.al. 2018). Islamistiska grupper med kopplingar till syriska och irakiska al-Qaida ökade och i april annonserade den irakiska al-Qaida ledaren sina intentioner att slå samman de irakiska och syriska grenarna under namnet Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL). Förslaget avvisades av al-Nusra Front och dess allierade syriska gren av al-Qaida. Detta skapade interna konflikter mellan det tidigare irakiska al-Qaida, nu benämnda ISIL (fortsatt refererat till som IS) och den syriska delen av al-Qaida tillsammans med al-Nusra Front. Under hösten 2013 bildades Islamiska fronten bestående av sju islamistiska miliser vilka gått samman under gemensam flagg (Commins et.al. 2018). Trots att IS saknade stöd från andra grupper avancerade de snabbt och vid 2014 hade de tagit kontroll över Raqqa i nordöstra Syrien, Mosul i norra Irak och gränsområdet däremellan. IS tog kontroll med det brutala våld som kommit att förknippas med gruppen och genomförde publika avrättningar, utdrivande av icke-muslimer och införande av en strikt version av islamisk lag (Al Jazeera 2018a, Commins et.al. 2018). Under 2014 började IS publicera brutala propagandavideor på sociala medier som bland annat visade avrättningar av västerländska journalister och hjälparbetare. Det var någonting som återigen fick ingripande i Syrien högst upp på den internationella agendan (Commins et.al. 2018). I september inledde en USA-ledd koalition tillsammans med Jordanien, UAE, Bahrain och Saudiarabien riktade luftattacker i Syrien, bland annat i norra Syrien där IS riktat attacker mot kurdiska områden (Rodgers et.al. 2016, Al Jazeera 2018a, Commins et.al. 2018).

I början av 2015 medgav för första gången den pressade Assadregimen bakslag och reträtt vilket gjorde att Ryssland gick in i konflikten med trupper och utrustning till stöd för regimen (Commins et.al. 2018). Under hösten och vintern 2015 genomförde Ryssland luft- och markattacker som påstods rikta sig mot IS men i själva verket riktade sig mot oppositionsgrupper och i december tog regimen kontroll över staden Homs (Rodgers et.al. 2016, Al Jazeera 2018a, Commins et.al. 2018). Ett år senare, i september 2016 riktade den rysk-syriska koalitionen in sig på den oppositionskontrollerade delen av Aleppo genom att hänsynslöst bomba staden och i december driva ut de sista oppositionsstyrkorna (Al Jazeera 2018a, Commins et.al. 2018). Attacken medförde höga civila dödssiffror och fick stor kritik för att ha riktat in sig på sjukhus och hjälparbetare (Commins et.al. 2018).

I juni 2017 tog till största delen kurdiska oppositionsstyrkor över kontrollen över Raqqa efter tre månaders stridigheter mellan IS och oppositionen tillsammans med den USA-ledda koalitionen. I november samma år tog Assadregimen över kontrollen över tidigare IS-kontrollerade Dayr al-Zawr i öst (Commins et.al. 2018).

När det blev känt att Assadregimen använt kemiska vapen i 2017 och återigen ett år senare i 2018 bombarderade USA i 2017 luftbasen Shayrat respektive två anläggningar för kemiska vapen i 2018, då tillsammans med Storbritannien och Frankrike (Al Jazeera 2018a, Commins et.al. 2018). Under våren 2018 bombarderade Israel nästan all Iransk militär infrastruktur i Syrien då de ansåg Irans närvaro och skjutningar nära den Israeliska gränsen vara ett

säkerhetshot (Commins et.al. 2018). I norr har Syriska oppositionstyrkor tillsammans med Turkiet tagit över kontrollen över staden Afrin från USA-stödda kurdiska styrkor (Chughtai 2018). Regimstyrkor tillsammans med Ryssland har tagit kontroll över större delar av sydvästra och södra Syrien inklusive staden Deraa nära en avmilitariserad zon delad med Israel, tidigare kontrollerade av oppositionstyrkor. Sedan södra delarna säkrats har regimen skiftat fokus mot det sista oppositionsfästet i Idlib vid gränsen till Turkiet nära den Ryska luftbasen i Latakia (Chughtai 2018).

Syria: Who controls what?

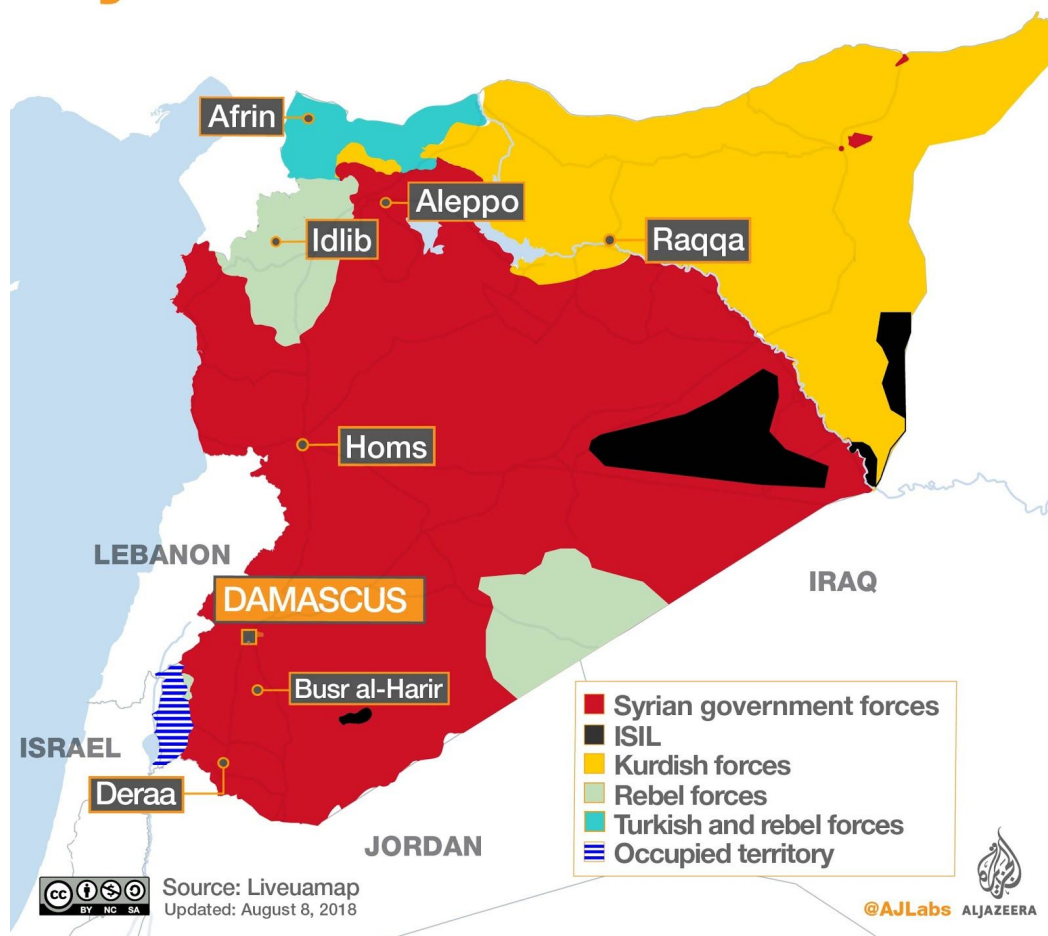

Fig. 1: Karta över kontrollerade områden i Syrien. Uppdaterad 8 augusti 2018.

1.5 Forskningshistorik

1.5.1 Forskning kring kulturarv i konflikter & internationella regelverk

Kulturarvets roll i konflikter har en lång historia som utvecklats från plundring för ekonomisk vinning eller positionellt maktövertag till systematiska aktioner som innefattar ett globalt nätverk av människor. Redan på 500 talet f.v.t. ser vi hur plundring av kulturföremål hade en viktig roll i en konflikt. Det neo-Babyloniska riket plundrade 597 f.v.t. Jerusalem och tog med dess religiösa föremål till Babylon för att ca. 60 år senare själva bli plundrade av Akemeniderna som tog tillbaka sina föremål till Jerusalem (Hardy 2015:21-22). Föremålen ansågs alltså tillräckligt viktiga att återtas genom en invasion med risk för människoliv. Likaså intresserade sig Romarriket för kulturföremål och medan mycket, framförallt religiösa föremål, stannade i ursprungsländerna så togs vissa föremål med till annan ort eller såldes till privata aktörer för att finansiera sina landvinningar (Hardy 2015:22). Romarna hade respekt för kulturföremål och visste att för att lägga ett folk under sig hjälpte det inte att reta upp dem genom att förstöra religiösa eller kulturellt viktiga föremål. Förstörelse av kulturella och religiösa föremål förekom dock i konflikter motiverade av religiös övertygelse (Hardy 2015:22)

Under 1800-talets koloniseringar av de Engelska och Franska imperierna plundrades stora delar av bland annat Afrika och Östasien och föremål togs med tillbaka till respektive land för att fylla museum eller säljas för att kunna betala för kolonisationen. När England intog och plundrade den Etiopiska staden Maqdala fanns British Museums utsände Richard Holmes där för att köpa kulturföremål plundrade av den Engelska armén (Hardy 2015:22). Inte långt efter detta, i 1899 och 1907, kom de första Haagkonventionerna som fastställer hur krig får föras och vilka som räknas som stridande parter. I konventionen förbjuds plundring och krigsbyten men vid den här punkten var marknaden för kulturföremål så stor och etablerad att så kallade "straffexpeditioner" likt den i Maqdala fortsatte. Från det att marknaden etablerades och efterfrågan ökade har det fortsatt i samma riktning och det faktum att en konflikt bringar möjligheter att få ut annars svårtillgängliga föremål på marknaden används fortfarande (Hardy 2015:22)

Under 1900 talet har kulurarvsförstörelse alltmer börjat kopplas till etnisk rensning och underminering av olika folkgrupper. Det går inte att undvika att nämna Nazityskland och den gradvisa underminering av mänskliga rättigheter som drabbade grupper som bl.a. judar och romer. Något som började med att dessa grupper framtogs föremål som visade på kultur- eller religionstillhörighet och historia utvecklades till begränsande av tillgång till inkomst, utbildning och fysiskt rörelserum och slutade sedan i förintelse (Hardy 2015:25). De stulna kulturföremålen delades i viss mån ut inom den styrande eliten eller till museum medans vissa föremål såldes på antikmarknaden. Vid ett tillfälle lyckades kommissionen tillsatt för att sälja "degenererad" konst inte sälja ett stort antal kulturföremål vilket ledde till att de offentligt brände ca. 5.000 av 16.000 föremål under en och samma dag 1939. Detta ledde till att samlare och museer från hela världen köpte de ännu inte förstörda föremålen för att rädda dem undan nazisternas förstörelse. Detta handlande ledde dock direkt till att massavrättningen av människor i Nazityskland kunde fortsätta med ny finansiering (Hardy 2015:26). Samma tänk används av samlare i alla konflikter och likaså i Syrien. Det är känt att både IS och regimens anhängare tjänar pengar på att sälja Syriens kulturarv (Brodie & Sabrine 2018, Bauer 2015:2). Även om det vid första anblick kan verka som en bra idé att föra kulturföremål från en krigszon till ett tryggare land kräver analysen

ett steg till, vart går pengarna? Genom att köpa kulturföremål från ett land som befinner sig i väpnad konflikt finns alltid risken att föremålet bidrar till att konflikten att fortlöper vilket i sin tur drabbar civilbefolkningen men även innebär att plundringen och de illegala utgrävningarna kan fortsätta (Bauer 2015:2). Det som vid första anblick kan ses som en win-win situation är alltså betydligt mer komplicerat än så.

Haagkonventionen för skyddandet av kulturell egendom vid väpnad konflikt (*Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict*) från 1954 inklusive dess två protokoll "regarding the restitution of cultural property unlawfully removed in connection with an armed conflict" (1954) och "establishing a new category of enhanced protection for cultural heritage that is particularly important for humankind" (1999) är den första FN-konventionen att behandla kulturarv och kulturarvsföremål på ett mer extensivt sätt och ligger till grund för alla konventioner och resolutioner skapade därefter (Jakubowski 2018:23). Mer än 60 år efter det att konventionen godkännts har den ratificerats av praktiskt taget alla medlemsländer, till och med av Storbritannien som 2017 blev det sista stora landet att till slut ratificera både konventionen och dess två protokoll (Jakubowski 2018:23). Storbritannien hade länge envisats med att inte ratificera konventionen med risk att behöva repatriera museiföremål (Brodie 2015:318, Perini & Cunliffe 2015:54).

Museum i väst har en tendens att försvara sitt ägande av stulet kulturarv med att föremålen är säkrare i deras museum, någonting bland annat Staffan Lundén grundligt undersöker i sin avhandling rörande Benin-samlingarna i British Museum från 2016 (Lundén 2016). Detta må vara sant när ursprungslandet befinner sig i brinnande konflikt och i den stunden kan vi alla vara glada över att föremålen inte befinner sig direkt fara. Problemet med detta argument är att det faller så fort konflikten avslutats och museum vägrar repatriering (Bauer 2015:3-4, Billingham 2017:14). Det kanske mest kända exemplet på detta är de så kallade "Elgin marbles" i British Museum. Dessa friser som en gång pryddes Parthenon i Aten fördes ut ur Grekland under början av 1800-talet under tveksamma omständigheter och har sedan dess varit en av British Museum's kassakor. Grekland har under en lång tid åtagit rättsliga åtgärder för att få dessa friser repatrierade men British Museum menar på att friserna är säkrare i England på grund av Athens luftföroreningar (Bauer 2015:3-4). Detta argument står sig fortfarande trots det att Parthenon museet nu är ett välfinansierat och modernt museum vilket visar på ett fortsatt kolonialt maktspel (Billingham 2017:14). Detta maktspel gynnar organisationer som exempelvis IS då antiksamlare och museum fortsätter att köpa illegalt förskaffade kulturföremål och därmed direkt bidrar till dessa typer av organisationers krigskassor och indirekt bidrar till att förstärka en världsbild av "vi-vs.-dem" (Bauer 2015:4). Det är tydligt att repatriering av föremål införskaffade under en tid av kolonisation endast är aktuell när det handlar om mindre viktiga föremål vilka inte drar in besökare och pengar till de stora västerländska museerna. Samma sak gäller utformningen av dessa regelverk vilka ger västerländska museum överhanden när det kommer till tvister om ägandeskap, till exempel 1970-regeln vilken menar på att föremål illegalt förskaffade innan 1970 inte behöver repatrieras. Trots detta är det väst som främst för argumentet om ett kulturarv tillgängligt för alla (Billingham 2017:13-15).

Parthenonfriserna är dock långt ifrån en singular företeelse. Stora museum som British Museum och Metropolitan Museum i USA lägger nu fram samma argument vad gällande kulturarv från Irak och Syrien (Bauer 2015:4, Billingham 2017:14). Att neka legitima anspråk på repatriering

infantiliserar dessa länder genom att inte ge dem chansen att bevisa att de har resurserna att sköta sitt kulturarv (Bauer 2015:4). Samtidigt tar inte de västerländska länderna sitt ansvar för det kulturarv de anser sig vara bättre på att skydda. Som till exempel när de invaderar länder som Irak och de invaderande amerikanska trupperna, trots att de fått det påpekat redan innan invasionen, inte lyckades/visade intresse för att skydda det arkeologiska museet i Bagdad. Ett museum som håller några av den moderna människans viktigaste arkeologiska föremål och många av Iraks identitetsskapande föremål (Córdoba & Gallego 2003[2000]:20, Stone 2015:42-44).

Forskningen gällande kulturarvet i de senaste konflikterna i Irak och Syrien har varit extensiv med tanke på den relativt korta period det handlar om och det faktum att konflikterna fortfarande inte avslutats, det vill säga; ännu finns inget facit på hur det hela slutade. Kulturarvet har fått ta stor plats på grund av IS kulturella krigföring och därmed har den mesta forskningen cirkulerat kring just dem och deras riktade förstörelse av kulturarv som en del i deras propaganda (Harmanşah 2015, Brodie & Sabrine 2018:74). Övriga aktörer i konflikterna har inte alls i samma utsträckning studerats. Forskningen som bedrivits har bland annat berört ämnen vad gällande den illegala handeln och kulturarv som inkomstkälla i konflikter (De Cesari 2015, Brodie 2015, van Dam 2017, Brodie & Sabrine 2018), västerländsk kolonialism och västvärldens direkta och indirekta påverkan i den identitetsskapande delen av konflikter (Billingham 2017, De Cesari 2015, Isakhan & González Zarandona 2018) och kartläggning och dokumentation av förstörelse genom medier som flygfoton och digitalisering (Cunliffe 2012, Brodie 2015). Fokus ligger också på att utveckla bättre skydd och dokumentering av kulturarvet för framtida konflikter (Brosché et.al. 2017), utveckling och granskning av internationella och nationella regelverk rörande kulturarv (Jakubowski 2018:23) samt utbildning och medvetandegörande hos allmänheten. Det som saknas är fler publikationer vilka sammanställer, sammankopplar och uppdaterar den nya informationen med en historisk bakgrund av faktorer vilka spelat in i konflikten. Eftersom information i ett pågående händelseförlopp ständigt förändras och uppdateras är det viktigt att milstolpar av information är tillgängliga vid just den tidpunkten. Det är också viktigt att de är sammankopplade med information från tidigare milstolpar för att kunna utvärdera det aktuella läget och för att kunna återkomma till i jämförelse med och i utvärdering mot nästa milstolpe.

1.6 Teoretiska perspektiv

1.6.1 Publik arkeologi

Publik arkeologi är en del av den post-processuella arkeologin som uppstod under sent 70-tal. Publik arkeologi som begrepp började användas i USA 1972, då i ett mer nischat resonemang som menade på arkeologi som finansierats av allmänheten för att rädda kulturarv från modern stadsutveckling (Richardson & Almansa-Sánchez 2015:196). 1986 fick publik arkeologi sin första officiella beskrivning av World Archaeological Congress där fokus lades på utbytet mellan arkeologin och allmänheten. Beskrivningen menade på att resultat från arkeologiska undersökningar skulle offentliggöras och att arkeologin skulle inkludera och utbilda allmänheten i det arkeologiska fältet, framförallt i länder i globalt underläge och utsatta folkgrupper/samhällen. Arkeologin skulle även arbeta för ursprungsbefolkning genom stöttning

och stärkning (Richardson & Almansa-Sánchez 2015:196). Publik arkeologi idag menar på att undersöka dagens människors samspel med och öka deras involvering i kulturarvet. Med detta menas allt från mänsklig påverkan på kulturarvet i form av klimatförändringar, turism och stadsplanering till hur människor kan involveras i arkeologin på ett sätt som gynnar både människa och kulturarv (Renfew & Bahn 2008:544,576-577). Olika forskare vill dela in publik arkeologi i olika underkategorier baserat på hur denna teori väljs att användas. Underkategorier eller inte så finns det, som med alla andra teorier, problem och fallgrorpar med användandet av publik arkeologi (Richardson & Almansa-Sánchez 2015:197-198). Då publik arkeologi syftar på att involvera allmänheten genom att utbilda, väcka känslor och knyta an till kulturarvet för att ta del av dess tankar, synpunkter och idéer väcks en mängd problem. Det första har med den professionella arkeologins sätt att lära, vem som lär ut och hur viss information kan förmedlas eller uppfattas som fakta när den presenteras för en icke-professionell publik. Framförallt när information framförs av västerländska forskare för människor som präglats av den västerländska kolonialismen, exempelvis ursprungsbefolkningar eller länder med en relativt kort undersökningshistoria som länder i Afrika söder om Sahara. Ett vidare problem är hur denna information, korrekt förmedlad eller inte, väljs att tolkas och användas av allmänheten (Richardson & Almansa-Sánchez 2015:198). Då alla människor vill främja sig själva och sina egna idéer och ideologier kan ett medium som arkeologi och kulturarv användas i syften där de inte var tänkta från början, för religiösa, etniska, politiska eller nationalistiska motiv, som exempelvis hur vikingatiden används inom nazismen (Richardson & Almansa-Sánchez 2015:198).

Publik arkeologi är ett stort område så i detta kapitel kommer endast de aspekter av publik arkeologi som uppsatsen utgår ifrån att presenteras.

Identitetsarkeologi

Identitetsarkeologi menar på att utforska hur arkeologi kan bygga identitet och på det personliga samspelet mellan individen och vilken del av historien den väljer att identifiera sig med. Det handlar alltså mindre om vad som faktiskt hänt och varför utan snarare vad den presenterade tolkningen betyder för individen och hur denne tolkar detta utifrån sina egna erfarenheter (Renfew & Bahn 2008:545). Den identitetsskapande arkeologin har visat på flera av de problem som kan uppstå när individer tolkar arkeologiskt material och hur materialet, eller en individs tolkning av materialet, kan användas för att främja individuella politiska och ideologiska ändamål (Renfew & Bahn 2008:545, Richardson & Almansa-Sánchez 2015:198). Övertyga och samla flera individer med samma åsikter och du har ett politiskt parti eller övertygad grupp. Beroende på den individuella tolkningen kan dessa grupper ägna sig åt allt från skyddande av kulturarv för att bibehålla en nyanserad (för)historia till att ha som mål att utrota folkgrupper och deras gemensamma kulturarv (Renfew & Bahn 2008:546-548).

Arkeologisk etik

Eftersom arkeologi och historia till stor del handlar om identitet, må det vara en individ, ett land eller en grupps identitet, finns där många etiska problem att ta ställning till. Ett av de största dilemman i modern tid är vem som äger kulturarvet och därmed får bestämma över det? Äganderätten kan exempelvis handla om museum eller privata samlare som har föremål i sina

samlingar som införskaffats under tveksamma förhållanden, markrättigheter där arkeologiska fynd påträffas eller urbefolkning, minoriteter eller länder som tidigare varit i en underlägsen position på grund av ex. kolonisation, som kräver repatriering av föremål eller kvarlevor då de anser sig ha identitetsbaserad koppling till dessa även i vår tid, trots att de må vara flera tusen år gamla (Renfew & Bahn 2008:548-54).

Ett annat dilemma handlar om vem som tolkar historien? Likt de flesta andra professionella yrkesgrupper har andra personer än vita cis-män inte fått mycket utrymme till talan inom arkeologi och historieskrivning under en lång, lång tid. Det är fortfarande ett problem att, även om det nu är väldigt många kvinnor som arbetar inom dessa yrkesgrupper, så är universitetslärarna till största delen män. Detta blir ett problem då en lärare, likt alla andra människor, utgår från sig själv, det vill säga; de flesta utgångspunkter inom lärandet kommer då från en vit manlig utgångspunkt (Renfew & Bahn 2008:571, Richardson & Almansa-Sánchez 2015:200-201). Ett annat problem är även vem kulturarvet marknadsförs för. Majoriteten av världens museum finns i Europa och utställningarna, oavsett om de innehåller föremål eller får besökare från hela världen, riktar sig till andra européer. Vilka föremål som väljs att visas och på vilket sätt är därför av stor vikt för hur (för)historien uppfattas av individen (Renfew & Bahn 2008:571, Richardson & Almansa-Sánchez 2015:200).

Kulturarvsindustrin

Arkeologiska lämningar och museum är i många länder, främst kring medelhavet, en av landets största inkomstkällor som en del av turistindustrin. Genom att marknadsföra arkeologiska sevärdheter har antalet besökare på många av dessa platser ökat och i vissa fall till den grad att kulturarvet märkbart påverkats negativt, både av påverkan av turisterna men även på grund av bland annat tvivelaktiga rekonstruktioner (Renfew & Bahn 2008:554-555). En bieffekt av att marknadsföra kulturarv till den breda massan är att kulturarvet stiger i värde och, på gott och ont, stiger i intresse vilket leder till ökad efterfrågan och att de kulturföremål som finns på marknaden stiger i värde (Renfew & Bahn 2008:558, 566). För att få tag på nya kulturföremål att sälja krävs att arkeologiska platser offras och kunskap försvinner. Genom att plundra en plats som ännu inte blivit undersökt försvinner det viktigaste vi har inom arkeologin, kontexten. Föremål som plundras från platser som redan undersökts och publicerats eller stjäls från museum är oftast enklare att konfiskera när de väl kommer ut på marknaden, förutsatt att de registrerats och beskrivits antingen i utgrävningsstadiet eller under dess tid i museum, svårare är det med föremål vi inte vet någonting om som exempelvis föremål från museearkiv som ännu inte studerats eller föremål från illegala grävningar (Renfew & Bahn 2008:563). De samlare eller museum som väljer att köpa dessa föremål med oklar proveniens stödjer därmed den fortsatta plundringen av världens kulturarv och den kunskapslucka som skapas när en mängd föremål finns tillgängliga utan kontext (Renfew & Bahn 2008:568). Ett av de stora problemen inom publik arkeologi är därför hur kulturarvet ska kunna skyddas från de negativa förändringar som sker genom mänsklig påverkan men att kulturarv samtidigt ska kunna delas med människor med ett intresse och att det intresset ska fortsätta vara stort nog att finansiera skyddandet (Renfew & Bahn 2008:570, Richardson & Almansa-Sánchez 2015:204).

1.7 Metod och material

Denna uppsats kan ses som en sammanställning och problematisering av den forskning som utförts på området genom en komparativ och undersökande litteraturstudie av sekundärkällor med fokus på delar av den publika arkeologin. Det undersökta materialet består av vetenskapliga publikationer, tidningsartiklar samt regelverk i form av lagstiftning och FN-resolutioner. Materialet har studerats och jämförts för att se till att informationen fortsatt är riktig och sedan sammanställts, problematiserats och diskuterats i sin kontext.

I och med att materialet behandlar situationer och händelser som utspelar sig i realtid uppdateras och ändras information konstant och kommer fortsätta uppdateras och ändras i många år framöver tills det att kulturarvet i Irak och Syrien ordentligt kan inventeras. I och med detta är det på sin plats att föra fram en brasklapp; den information som presenteras här är den information som funnits tillgänglig vid tiden för författandet. Denna information kan komma att ändras i och med att situationerna i Irak och Syrien utvecklas och mer förstahandsinformation från dessa platser blir presenterad.

2. Analys

2.1 Presentation av bindande regelverk med relevans för uppsatsen

2.1.1 FNs säkerhetsråds resolution 2347

Den 24 mars 2017 antog FNs säkerhetsråd resolution 2347. Detta är den första resolutionen att fokusera på kulturarv och sammanställer punkter ut resolutioner från 1999 till 2016 där kulturarvet nämns som en del av resolutionen eller fokuserar på ett specifikt geografiskt område. Resolution 2347 är även samstämmig med konventioner från 1954, 1970 och 1972 vilka behandlar kulturarvet i konfliktzoner, illegal handel med kulturarv samt skydd för kultur- och naturarv (UNESCO 2017).

Resolution 2347 fördömer all form av kulturarvsförstörelse under krig och konflikt och understryker att terrorism i alla dess former utgör ett av de största hoten mot fred (United Nations Security Council 2017:1,3). Den betonar att illegala attacker mot platser och byggnader för; religion, utbildning, konst, vetenskap, välgörande ändamål och historiska monument kan i vissa fall anses vara krigsbrott under internationell lagstiftning och understryker att dessa gärningsmän måste bringas inför rätta (United Nations Security Council 2017:3-4).

Vikten av internationellt samarbete understryks och medlemsstaterna uppmanas förbättra informationsdelning mellan stater genom relevanta myndigheter för att bättre och snabbare förhindra brott mot kulturarvet, bland annat trafficking, och bringa rättvisa i ett effektivt och rättvist rättssystem (United Nations Security Council 2017:2). FN och relevanta organisationer uppmanas bistå medlemsstater med hjälp och assistans om så efterfrågas men ytterst är varje land ansvarigt och bestämmande för sitt eget kulturarv (United Nations Security Council 2017:4). Medlemsstaterna uppmanas begära samt tillhandahålla samarbete i rättsliga processer som utredningar, åtal, beslag, konfiskering, repatriering och återlämning av plundrade, stulna, illegalt

utgrävda, traffickerade, illegalt importerade/exporterade eller illegalt handlade kulturarvsföremål.

Vidare nämns hur kulturarvsförstörelse, plundring och smuggling av kulturarv i vissa fall leder till ekonomisk vinning för terrororganisationer samt bidrar till att suddas ut platsers historiska rötter och mångkulturalitet vilket i sin tur kan leda till en upptrappad konflikt men även hindra fredsarbetet efter en konflikt (United Nations Security Council 2017:1). Resolutionen nämner inblandningen av icke-statliga aktörer som exempelvis Islamiska Staten och Al-Qaida samt att grupper som dessa, direkt eller indirekt, genererar inkomster genom plundring, smuggling och trafficking av kulturarvsföremål från arkeologiska platser, museer, bibliotek, arkiv, m.m. vilket finansierar planerandet och utförandet av terrorattacker (United Nations Security Council 2017:1-2). Säkerhetsrådet betonar vikten av att fortsätta arbeta för att förhindra och undertrycka finansieringen av terror och att avstå allt bistånd, aktivt eller passivt, till personer, grupper eller åtaganden involverade i terroraktiviteter (United Nations Security Council 2017:2). Medlemsstater uppmanas även föra register på individer, grupper och enheter med kopplingar till IS eller Al-Qaida involverade i den illegala handeln med kulturföremål (United Nations Security Council 2017:4). Oro uttrycks även kring den moderna terrorismen i en globaliserad värld där internet används för att bland annat nå anhängare och handla med illegalt förvärvade kulturarvsföremål (United Nations Security Council 2017:3).

Medlemsstaterna uppmanas att ta lämpliga, effektiva, rättsliga och lagstiftande steg för att förhindra trafficking och illegal handel med kulturarvsföremål samt andra föremål av arkeologisk, historisk, kulturell, religiös eller vetenskapligt sällsynt vikt från ett område under väpnad konflikt. Även att förhindra vidare handel med dessa föremål om de saknar dokumenterad och certifierad proveniens och misstänks härröra från ett sådant område. Dessa föremål ska sedan, om möjligt, repatrieras, speciellt vad gällande föremål som illegalt tagits från Irak sedan 6 augusti 1990 eller från Syrien sedan 15 mars 2011 (United Nations Security Council 2017:4).

Medlemsstaterna uppmanas även till att genomföra förebyggande åtgärder för att säkra sitt eget kulturarv i händelse av väpnad konflikt. Detta genom inventering av landets kulturarv i behov av skydd och dess geografiska, kulturella och historiska egenskaper, dokumentation av inventarielistor, om möjligt digital och etablera "safe havens" inom landets gränser. Också genom att anta tillräcklig och effektiv reglering vad gällande import och export och att etablera specialiserade enheter och personal inom polis och tull fokuserade på kulturarvsbrott och tillhandahålla dessa samt åklagare med effektiva verktyg och träning. Ytterligare en åtgärd är att samla information om illegal verksamhet rörande kulturföremål i en databas och dela denna med relevanta organisationer som exempelvis INTERPOL samt engagera och utbilda, dels museum, antikhandlare och andra relevanta företag/organisationer men även allmänheten i hur handel med illegalt kulturarv kan förhindras. Om väpnad konflikt skulle utbryta bör kulturarvet inventeras och de föremål som blivit illegalt bortforslade eller förflyttade, rapporteras till relevant del av FN eller annan internationell aktör för att försöka få dem tillbaka (United Nations Security Council 2017:5-6).

Resolution 2347 finns i sin helhet som bilaga (s. 37-42).

2.1.2 Iraks kulturarvslag

Iraks kulturarvslag består av 4 delar:

Stadga no. 40 av the Directorate General of Antiquities (1958) (UNESCO),

Förordning av det irakisk-italienska centrat för restaurering och underhåll av monument (1968) (By-law 1968),

Fornminneslag no. 59 (1936) och tillägg no. 120 (1974) samt no. 164 (1975) (Antiquities law 1976),

Fornminnes och kulturarvslag no. 55 (2002) (UNESCO)

Fornminneslag no. 59 (1936) och tillägg no. 120 (1974) samt no. 164 (1975) (Antiquities law 1976) tydliggör att allt kulturarv, rörligt eller orörligt, det vill säga både artefakter och byggnader/monument, tillhör staten. En person kan vara ansvarig för en kulturarvsbyggnad och bo/arbota däri, om personen däremot missköter sin uppgift kan staten välja att avsätta denne. Om en person bor på och äger land som inhyser ett orörligt kulturarv förefaller kulturarvet staten. Om ett kulturarv undersöks eller grävs bort på privat mark ska markägaren ersättas för eventuella markskador, ersättningen räknas ut på markens värde, inte kulturarvet i/på den (Antiquities law 1976:7-8). Att utan tillstånd ta bort eller ändra delar av ett orörligt kulturarv eller använda det på ett sådant sätt som kan skada det anses olagligt (Antiquities law 1976:10). Den som upptäcker ett oregistrerat, orörligt kulturarv ska rapportera detta till sin lokala administration inom tio dagar (Antiquities law 1976:9), för ett rörligt kulturarvsföremål, som hittats av en slump, gäller rapportering inom sju dagar till närmaste statliga myndighet vilka sedan ska rapportera till the Directorate General of Antiquities (DGA). Vad gällande det rörliga kulturarvet kan upphittaren i vissa fall belönas med föremålets ädelsten-/metallvärde. Även den som rapporterar sin vetskap om fynd av rörligt kulturarv ska belönas av DGA (Antiquities law 1976:15-16). Förfalskning av kulturarvsföremål är olagligt och modellering och avgjutning av föremål måste först godkännas av DGA (Antiquities law 1976:17).

DGA ska se till att landets museum ställer ut det statligt ägda kulturarvet. Föremål ur statens samlingar kan säljas om det finns ett överskott av liknande föremål och föremål kan bytas mellan museum förutsatt att de berikar de irakiska samlingarna. Vidare är det förbjudet att föra kulturarvsföremål ut ur Irak utan tillstånd för exempelvis utbyte, utställning eller studier (Antiquities law 1976:18-19). Vakter och skötare av kulturarvet anses ha samma befogenheter som polis vad gällande skyddandet av kulturarvet mot illegala grävningar och trafficking (Antiquities law 1976:14).

Förordningen av det irakisk-italienska centrat för restaurering och underhåll av monument beskriver centrats arbetsuppgifter, uppbyggnad, rättigheter och skyldigheter (By-law 1968:1). Dokumentet går att liknas vid det irakisk-italienska centrats stadgar. Centrats arbetsuppgifter inkluderar studerandet, planerandet och övervakandet av restaureringen av historiska byggnader; skyddandet av arkeologiska fyndigheter samt skyddandet av Iraks historiska, konstnärliga och naturliga skatter (By-law 1968:1). De förbinder sig till studerandet, analyserandet och användandet av experimentella metoder i studerandet av restaurering men även detaljerad forskning kring problemen med olika material och deras bevaringsförhållanden. För att studera

kulturarvet kommer centralt genomföra undersökningar av det Irakiska kulturarvet. Centrat har även i uppgift att utbilda andra experter inom området (By-law 1968:1).

Utgrävningar är endast tillåtna att utföras av DGA eller akademiska och vetenskapliga grupper/personer med tillstånd av DGA och utbildningsministern, det är alltså inte tillåtet för markägare att genomföra utgrävningar på sin egen mark (Antiquities law 1976:20). Alla fynd från en utgrävning ska, tillsammans med kopior av all dokumentation och publikationer, lämnas till DGA (Antiquities law 1976:21-27). Fynden tillhör staten men utgrävningsledaren får behålla avgjutningar, fotografier, planritningar och kartor samt en "hittelön" för de fynd som lämnats in. Keramikskärvor och organiskt material får behållas för vidare studier och analys förutsatt att resultaten rapporteras till DGA inom ett år (Antiquities law 1976:28). Utgrävningsledaren har även förtur för publikation av utgrävningens fynd (Antiquities law 1976:32-34).

Några exempel på brott och straff i Fornminneslag no. 59 (1936) och tillägg no. 120 (1974) samt no. 164 (1975):

§55: Den som har sönder, stympar, skadar eller förstör ett rörligt eller orörligt kulturarvsföremål straffas med maximalt 1 års fängelse och/eller maximalt 200 IQD (Antiquities law 1976:34, egen översättning).

§60(1): Smuggling, medhjälp eller försök till smuggling av kulturarvsföremål straffas med maximalt 5 års fängelse. Kulturarvsföremålen menade för smuggling konfiskeras tillsammans med alla kulturarvsföremål i personens ägo, även om dessa må ha godkända tillstånd (Antiquities law 1976:37, egen översättning).

§60(2): Deltagande, medhjälp eller anstiftan till stöld eller planering av stöld av kulturföremål ägda av DGA straffas med minimum 6 års fängelse samt böter motsvarande 6 gånger värdet av stöldgodset. Straffet dubblas om det utförs av en person anförtrodd uppdraget att administrera, förvara, bevara eller vakta kulturföremålet (Antiquities law 1976:37-38, egen översättning).

§63: Utgrävningar eller försök till utgrävningar med mål att hitta kulturarvsföremål, vilka strider mot bestämmelserna under §40 av denna lag straffas med maximalt 1 års fängelse och/eller maximalt 100 IQD. Fynden samt instrumenten använda vid utgrävningen konfiskeras. Utförs eller planeras grävningarna att utföras på en redan känd fornlämning ska detta straffas med maximalt 3 års fängelse eller maximalt 500 IQD i böter samt konfiskering av fynden samt instrumenten använda vid utgrävningen (Antiquities law 1976:40, egen översättning).

2.1.3 Syriens kulturarvslag

Syrien har ända sedan det Ottomanska riket haft en kulturarvslag (Al Khabour 2018:1-3), när landet senare lades under franskt styre utformades en ny kulturarvslag. Bland annat blev det obligatoriskt att certifiera antikviteter och arkeologiska föremål med ursprungsland vilket i sin tur gjorde det legitimt för Frankrike att fylla Louvren med föremål från Syrien (Al Khabour 2018:3-4). När Syrien efter andra världskriget, i mitten av 1940-talet, blev självständiga började den starka kulturarvslag som än idag används att utformas. Syrien är ett av de länder som tidigt ratificerat UNESCOs olika internationella regelverk vad gällande kulturarv, någonting som även använts som grund för landets egna kulturarvslag som trädde i kraft 1963 och adderades med

tillägg under 1999 (Al Khabour 2018:4). Enligt syrisk lag klassas kulturarvsföremål enligt följande: *“Antiquities are movable and immovable properties buil[t], manufactured, produced, written or dr[fa]wn by man that date back to at least 200 Christian years or 206 Hijra years”* (Al Khabour 2018:5). På nationell nivå är the Directorate General of Antiquities and Museums (DGAM) ytterst ansvarig myndighet för landets kulturarv, på regional nivå arbetar medlemmar ur DGAM tillsammans med medlemmar ur andra myndigheter som ansvarar för exempelvis vägar, jordbruk, elektricitet och byggnationer samt den lokala borgmästaren och guvernören. I dessa regionala arbetsgrupper läggs varje månad ett organisationschema för varje stad eller “kommun” i provinsen för att lättare ha koll på bland annat att kulturarvslagen följs vid anläggning av exempelvis nya vägar eller andra byggnationer (Al Khabour 2018:5-6).

Den syriska kulturarvslagen är stark och handlingskraftig och innebär att DGAM, museipersonal och deras assistenter samt kulturarvskontrollanter anses vara medlemmar av rättspolis och att vakter av kulturarv och deras överordnade i sin tjänst har samma befogenheter som polis (Al Khabour 2018:7) Detta innebär att det finns befogenheter att stoppa pågående illegal aktivitet gentemot kulturarvet utan att vänta på polis samt att DGAM och museipersonal enligt lag måste påbörja en rättslig process om de upptäcker brott mot kulturarvslagen. Denna rättsliga process är då inte beroende av polis vilket kan fördröja en rättsprocess, utan görs av museets personal och lämnas direkt till verkställande myndighet (Al Khabour 2018:7).

Vad gällande arkeologiska undersökningar är det förbjudet att använda metalldetektorer samt att använda sig av tunga maskiner som exempelvis grävmaskiner på en fornlämning eller vid arkeologiska undersökningar eller utgrävningar (Al Khabour 2018:7). Lagen kan dock vara flexibel, när den stora dammen Tabqa och Lake Assad skulle anläggas i Eufratesdalen riskerade hundratals arkeologiska platser att påverkas. Detta ledde till att UNESCO bad om internationell hjälp i arbetet med att gräva ut dessa platser innan dammens anläggning. För detta ändamål ändrades lagen tillfälligt vilket innebar att de internationella grävande institutionerna fick lov att ta med 50% av fynden till sitt hemland (Al Khabour 2018:8-9).

När det kommer till straff för illegal hantering av kulturarv är syrisk lagstiftning hård (Gerstenblith 2016:377). Detta säger någonting om hur viktigt kulturarvet är för den syriska befolkningen och hur viktigt det varit för landets identitetsskapande, baserat på hur mycket hårdare lagstiftningen kring kulturarv blev efter självständigheten (Al Khabour 2018:7,9). Några exempel på brott och straff:

§56: Smuggling eller försök till smuggling av kulturarvsföremål straffas med 15 - 25 års fängelse samt S£ 500,000 - S£ 1000,000 i böter (Al Khabour 2018:7, egen översättning).

“When we consider the salary of a Syrian employer in the 1960s or 1970s was some 250 SP (the 1 million fine equals the salary of 48 years employment or the entire labor live), [...] we can imagine how [severe] this law [was].” (Al Khabour 2018:7)

§57: Den som:

- A. stjälar ett rörligt eller orörligt kulturarvsföremål
- B. genomför utgrävningar som strider mot bestämmelserna i denna lag; Maxstraff utdelas när utgrävningar leder till allvarlig skada av kulturarvet
- C. handlar med kulturarvsföremål

straffas med 10 - 15 års fängelse samt S£ 100,000 - S£ 500,000 i böter (Al Khabour 2018:7-8, egen översättning).

§58: Den som:

A. skadar, förstör eller förvränger anletsdragen av ett rörligt eller orörligt kulturarvsföremål. Maxstraff yrkas om akten tog plats på statlig egendom

B. tillverkar en eller flera föremål vilka förvränger historiska fakta eller tillskriver dessa föremål arkeologisk natur. Och den som säljer sådana föremål och hävdar att de är antikviteter utdelas straffet för handel med kulturföremål. De tillverkade eller sålda föremålen och verktygen använda i dess tillverkning konfiskeras och lämnas till kulturarvsmyndigheten.

straffas med 5 - 10 års fängelse samt S£ 25,000 - S£ 500,000 i böter (Al Khabour 2018:8, egen översättning).

§63: Ett straff jämställt det av en gärningsman utdelas den vars juridiska ansvar är att skydda kulturarvet eller kontrollera brotten nämnda i denna lag, om de varit medvetna eller informerade om sådana brott och misslyckats vidta lämpliga åtgärder för att kontrollera dessa (Al Khabour 2018:8, egen översättning).

Trots en så hård kulturarvslag som denna innebar införandet av diktatur i landet under 1970-talets Assadregim att samhällets högsta elit nu stod utanför lagen och började involvera sig i smuggling av bland annat kulturarvsföremål. Från början kallades denna elit "*Shabiha*", en term som senare kom att innefatta alla anhängare och sympatisörer av regimen (Al Khabour 2018:8).

2.2 Aktörer bidragande till förstörelsen av kulturarv i konflikterna i Irak och Syrien

2.2.1 Islamiska Staten (IS)

Att hotet mot kulturarv i konflikter fått sådan uppmärksamhet nu är till stor del på grund av IS publika utspel där de använder sociala medier för att sprida sitt budskap. I media har detta framställts som en ny sorts krigshandling och reaktionerna har, med all rätt, varit upprörda. Men som många inom kulturarvssektorn redan vet är detta inte en ny företeelse (Desmarais 2015:ix). Skillnaden från tidigare attacker mot kulturarv i konflikter är att IS använt sociala medier för att uppnå global spridning av sin propaganda, och lyckats. Ömür Harmanşah (2015) menar i sin artikel om IS användning av sociala medier på att visa hur synen på IS som en gammaldags och ointelligent grupp som utan konsekvenstänk förstör kulturarv och avrättar människor inte stämmer överens med den propaganda de distribuerar. Harmanşah (2015:175-176) jämför IS "propagandamaskin" med reality-TV, där allting som händer och alla medverkande är verkliga men hela arrangemanget är iscensatt (Flood 2016:123). Vidare utvecklar han hur det kulturarv som förstörs i de videofilmer som offentliggjorts av IS är noga utvalt, det är stora föremål från större museum, viktiga och kända platser och föremål eller platser som ska väcka känslor och uppmärksamhet samt passa det budskap som ska förmedlas. Det kulturarv som förstörs, förstörs alltså medvetet med syfte att tillverka ny propaganda (Harmanşah 2015:175-176).

Utöver sina sociala mediekkanaler driver IS en nätbaserad tidskrift vid namn Dabiq. Tidskriften är

ytterligare en kanal för rekrytering men även ett forum där IS förklarar sina handlingar på ett något mer detaljerat vis (Isakhan & González Zarandona 2018:2). Förstörelsen av kulturarv är ett återkommande tema som systematiskt kopplas samman med texter ur koranen för att legitimera handlingarna (Isakhan & González Zarandona 2018:5-10).

Vad IS syfte med förstörelsen av kulturarv är går att diskutera. En teori är att genom att eliminera alla tecken på tidigare och moderna kulturer och religioner, skapa en egen kultur oberoende av andra, en kultur som säger att det finns ingen annan kultur eller religion än vår, med ett följande av människor som glömt hur det var innan (Diyab 2015, Jones 2015, Fisk 2015, Flood 2016:117). Enligt IS extrema version av islam ses alla typer av gravar, helgon, helgedomar, etc. som avgudadyrkan, mysticism som distraktion från fokus på den enda guden (Isakhan & González Zarandona 2018:6-7). På grund av detta jagar IS alla typer av byggnader och föremål vilka kan tänkas besitta kulturella eller religiösa egenskaper utöver de som av dem anses korrekta, det vill säga; allting som inte går i linje med "originalversionen" av islam som den var vid tiden för profeten Muhammed (Isakhan & González Zarandona 2018:5-6). Detta har bland annat lett till "[...]kanske den största utrotningen av islamistiska platser i modern tid" genom att förstöra odokumenterade platser kopplade till yazidis, shia, sufism och i vissa fall även sunni (De Cesari 2015:23). Genom att göra detta tilltalar IS identitetssökande, ofta unga, individer som väljer att söka sig till en helt ny kultur då de inte känner att de passar in i någon av de befintliga. Att skapa en egen kultur och en egen version av islam med ett följande utan ifrågasättande medlemmar skulle då göra IS till obestridda makthavare och i sin egen historia och sitt egna kulturarv skulle de uppfattas som levande ikoner (Diyab 2015). Men nya kulturer uppstår inte ur tomma intet, både islam och IS själva är inspirerade och färgade av det som kommit innan. Ett exempel på hur islam blivit inspirerat av tidigare kulturer är den hingst, al-Buraq, som ska ha först profeten Muhammed från Mecka till Jerusalem. Al-Buraq avbildas enligt tradition som en häst med vingar och människohuvud, någonting som kan kopplas till assyriska lamassu (Jones 2015).

IS uppger sig förstöra gudabilder, ikoner och statyer då profeten Muhammed, Ibrahim och tidiga muslimer gjort så och medan det finns beskrivningar av detta finns det även beskrivningar av när andra kulturers och religioners arv respekterats (Jones 2015, Flood 2016:117-118, Isakhan & González Zarandona 2018:5). Att för IS då föra som huvudargument att de agerar likt de tidiga och "rätta" muslimerna kan anses som ett opålitligt argument där information sållats bort för att passa deras ideologi (Billingham 2017:7). Vid den uppmärksammade förstörelsen i Mosul museum (Jones 2015, Flood 2016:117-118) publicerade IS en video där de förklarade sina handlingar i relation till modern arkeologi där arkeologer refereras till som "[...]worshippers of devils[...]" vilka dyrkar dessa föremål och dess historiska bakgrund. Detta legitimerade förstörelsen med referens till profeten Muhammeds egna förstörelse och uppmaning till förstörelse av ikoner (Flood 2016:122). Historiska muslimska profilers förstörande av kulturarvsföremål inspirerade även Al-Qaida i mars 2001 när de sprängde de Bamiyanska Buddhastatyerna i Afghanistan, en händelse som fick stor uppmärksamhet (Flood 2016:117). I detta fallet handlade det troligtvis inte om att Buddhastatyerna fortfarande dyrkades eftersom de sista dyrkarna för länge sedan gått ur tiden och statyerna redan utsatts för vanställning under antiken, utan att de fortfarande avbildades i modern tid och ansågs vara en nationell symbol (Flood 2016:121-122).

Iconoclasts are seldom protesting solely against the arteact itself, but against the value their 'enemy' attaches to it (van Assche 2014:149)

En annan anledning till IS handlingar är omvärldens gensvar på deras förstörelse. När IS först fick uppmärksamhet var det på grund av deras brutala användande av våld och inspelade avrättningar, men när internationell media inte längre var intresserade av att visa så blodigt innehåll behövde IS en ny plan, den planen var att förstöra kulturarv (Fisk 2015, Flood 2016:123). När de förstörde Nimrud, en viktig arkeologisk plats i Irak, gjorde de det med en stor sprängladdning. När IS senare tog kontroll över det arkeologiska UNESCO-världsarvet Palmyra i Syrien hade de insett genomslagskraften av den här typen av förstörelse. Förstörelsen av Palmyra blev, till skillnad mot Nimrud, en utdragen historia där filmade avrättningar, bland annat den uppmärksammade av Palmyras f.d. direktör Khaled al-Asaad, varvades med förstörelse av byggnader (Fisk 2015, Flood 2016:124). Det utdragna utspelet fick omvärlden att fasa för vad som skulle komma härnäst och när folk sade "åh nej, den här byggnaden kommer vara nästa" så lyssnade såklart IS och såg till att det skedde, omvärlden blev då ännu mer upprörd och mer uppmärksamhet gavs IS. Till följd av uppmärksamheten steg också priserna på de föremål IS släppte ut på marknaden, allt för att "rädda kulturarvet" (Fisk 2015, Flood 2016:123).

IS sikte på kulturarv kan ses som ett sikte mot västvärlden. I mångt och mycket drog den koloniserande västvärlden linjerna för det moderna mellanöstern, både bokstavligt talat genom landsgränser men även genom att försöka implementera västliga kulturelement som bland annat museum och förmedling av kulturarv (De Cesari 2015:24-25, Isakhan & González Zarandona 2018:10-11). Att dessa stater sedan skulle enas över ett kulturarv som grävts ut och förmedlats på museum av västvärlden och organisationer som UNESCO ser IS som en del av det problematiska inflytande väst haft och som sedan format det moderna mellanöstern. Genom att nu förstöra detta kulturarv och se västs reaktioner kan ses som tillfredställning för grupper som IS (Isakhan & González Zarandona 2018:10-11).

Det är även känt att IS använder kulturarvet som inkomstkälla genom att dels sälja plundrade föremål, men även genom att ta ut skatt på plundrade föremål. Trots att den största andelen plundringar sker utanför IS-kontrollerade områden är det högre frekvens och större skador på de platser som plundras inom IS-kontrollerade områden (Daniels & Hanson 2015:85). IS ska enligt syriska källor använda sig av stora mängder lokal arbetskraft för att gräva efter föremål under uppsikt av IS-kontrollanter som organiserar försäljning genom appen WhatsApp. En procentandel på 20% av försäljningspriset tas av IS i skatt medan övriga procent delas mellan de arbetande och IS-kontrollanten (Brodie & Sabrine 2018:77-79).

Enligt amerikanska statliga källor ska IS ha utvecklat ett väletablerat nätverk för trafficking av kulturföremål, de ska även ha en strukturerad del av organisationen avsedd för "antikviteter". Denna del, som under åren utvecklats, är i sin tur uppdelad i sektioner avsedda för utforskning, utgrävning, marknadsföring, forskning och administration, det vill säga, strukturerad likt de flesta kulturarvsorgan runt om i världen (De Cesari 2015:22-23). IS började först att utfärda tillstånd till lokala plundrare och smugglare och tog då en procentandel av vinsten i skatt. När de insåg hur mycket pengar som fanns i smugglingen av kulturarv tog de bort mellanhanden och startade en egen industriell plundring- och smugglingsoperation (van Dam 2017:78). I samband med att IS fick upp ögonen för kulturarvsmarknaden ökade även straffen för att gräva eller sälja utan tillstånd i IS-kontrollerade områden, från att ha straffats med en tillsägning till dödsstraff (van Dam 2017:79). Den hårda regleringen och straffskalan tyder på att handeln med

kulturarvsföremål visat sig vara en produktiv källa för inkomst för IS (van Dam 2017:80).

Ett annat alternativ till att förklara förstörelsen kan vara att när IS intagit en arkeologisk plats och sålt de föremål som går att frakta ut ur landet, förstör de platsen för att sopa igen spåren. IS kan inte, och försöker inte heller, dölja att det är just de som förstört platsen, ofta används förstörelsen i deras propagandavideor, men genom att spränga en plats till damm gör de det omöjligt att försöka förstå hur många och vilka föremål som sålts vilket i sin tur gör det svårare att urskilja vilka föremål på marknaden som är illegalt införskaffade (Fisk 2015). Ett ytterligare argument för varför IS inte väljer att vara publika med försäljningen av kulturföremål kan vara eftersom det motsätter sig deras egna argument om att alla idoler ska förstöras (De Cesari 2015:22, Gerstenblith 2016:360).

2.2.2 Oppositionsgrupper

På grund av det tunga fokuset på IS förstörelse av kulturarvet i Irak och Syrien har övriga aktörer inte studerats i samma utsträckning. Detta troligtvis då det är betydligt lättare att studera IS förstörelse i och med det material de själva publicerar om det och dels då andra aktörers förstörelse till stor del består av kulturarvsförstörelse till följd av indirekta skador i samband med stridigheter (Cunliffe 2012).

Al-Nusra Front har dock rapporterats förstöra ett flertal viktiga shiitiska helgedomar i Syrien, attacker inte enbart riktade mot helgedomarna eller shiamuslimer i sig utan även ett politiskt drag mot den shiitiska Assadregimen (Isakhan & González Zarandona 2018:7). De ska även, enligt en syrisk källa, ha genomfört egna utgrävningar vars material ska ha sålts till en medlem i den syriska regeringen (Brodie & Sabrine 2018:78).

Den Fria Syriska Armén (FSA) och kurdiska styrkor har även anklagats för att ha temporärt upphört stridande för att plundra arkeologiska platser (van Dam 2017:81).

2.2.3 Baathregimen i Irak

Saddam Husseins användning av kulturarvet var främst för identitetskapande och legitimering av makt. Genom att systematiskt avbilda sig tillsammans med historiska ledare av mesopotamien ville Hussein få sig själv att framstå som den legitima ledaren, en inkarnation av tidigare ledare och rättmätig ledare över de landområden de gamla rikena sträckt sig. Den sunnistyrda Baathregimen ville sätta det shiadominerade Irak i ett större sammanhang och bilda en pan-arabisk stat vilket skulle sätta sunnimuslimer och därmed stödet för Baathregimen, i majoritet (De Cesari 2015:24). Enorma summor pengar investerades i kulturarvet under 1970- och 80-talet. Utgrävningar, arkeologiska konferenser och fler museum fyllda med Irakiskt kulturarv menade att visa på Iraks historiska överlägsenhet och festivaler med historiska teman hade för avsikt att få folket ombord på denna idé. Som en del av detta lät Saddam Hussein återuppbygga den forntida staden Babylon och märka byggnadsblocken med sitt namn, ett återuppbyggande som fått stor kritik, inte endast på grund av Husseins byggnadsblock (De Cesari 2015:24).

2.2.4 Assadregimen i Syrien

Mellan 2012 och 2014 bombade Assadregimen den medeltida borgen Craq des Chevaliers då den tagits i besittning av oppositionsmiliser (Gerstenblith 2016:359) De har även gjort sig skyldiga till att sätta Palmyra i fara genom att placera en militärbas i närheten samt den stora förstörelse som skedde i och med bombningen av Aleppos historiska stadskärna (Gerstenblith 2016:373, Billingham 2017:4). Assadregimen sprängde även stora delar av mosaikmuseet i Ma'arra. Som tur var hade museets kuratorer säkrat de romerska mosaikerna med sandsäckar innan attacken vilket räddade dem från förstörelse. Det är dock oklart om museet attackerades för dess kulturarv eller om den Fria Syriska Armén, som kontrollerade området museet låg inom, använde museet för militära syften vilket fick regimen att attackera det (Gerstenblith 2016:374).

Storskalig plundring av arkeologiska platser pågår även i regimkontrollerade områden i Syrien. Det är oklart om Assadregimen är direkt inblandade i plundringen men oavsett tillåter de dess fortsättande (Gerstenblith 2016:375). Enligt Syriska källor möjliggörs trafficking av kulturarv i områden kontrollerade av regimen med hjälp av högt uppsatta syriska officerare vilka, både innan och under konflikten, varit direkt involverade i smugglingen eller kunnat mutas för att vända ryggen till (Brodie & Sabrine 2018:77-79). Det finns även källor som tyder på att officerare ur den syriska armén ska ha utfört egna utgrävningar och sedan sålt de föremål som hittats (Brodie & Sabrine 2018:78).

När Ryssland gick in i det syriska inbördeskriget för att strida tillsammans med Assadregimen gjorde de det till stor del genom luftattacker. Detta har inneburit att det blivit svårt att skilja vilka skador som ska tillskrivas Assadregimen och vilka som ska tillskrivas Ryssland (Gerstenblith 2016:373).

2.2.5 Internationella aktörer

1991 skickade Iraks regering ett brev till UNESCOs generaldirektör där de vädjade om hjälp för att restaurera skadade kulturföremål och återförvärva de föremål som stulits under den senaste tidens stridigheter. Brevet inkluderade en rapport på hur kulturarvet påverkats av stridigheterna och FN:s embargo mot Irak samt en redovisning av den plundring som skett till följd av interna stridigheter i landet. Vidare följde en rapport innehållande information från 13 museum i behov av restaurering och omorganisering av sina samlingar, information från 9 museum och 1 arkeologisk plats vilka utsatts för stöld varav 5 museum tömts helt, samt information om 6 vetenskapliga bibliotek vilka förstörts. Rapporten visade även på förstörelsen som orsakats 16 arkeologiska och historiska platser på grund av bombningar och den påverkan interna revolter haft på kulturarvet. Trots denna grundade vädjan om hjälp valde UNESCO att ignorera Irak. Den ekonomiska krisen som följde internationella embargo ledde till en ökning av plundring och trafficking i Irak (Córdoba & Gallego 2003[2000]:16-17). Inte ens när plundrare mördade Mr. Haddad, väktare av den arkeologiska platsen Larsa, i 1994 och det strax därefter dök upp assyriska reliefer, tusentals lertavlor och andra föremål på marknaden, reagerade UNESCO (Córdoba & Gallego 2003[2000]:18). Under 12 år av internationell vädjan å Iraks kulturarvs vägnar vände UNESCO ryggen till och under dessa år skickades inte en enda person att utvärdera läget i Irak och UNESCO godkände endast import av 2% av de material nödvändigt för att konservera kulturarvet, någonting som orsakade stor skada på museiföremål i landets

arkiv. Bristen av intresse från UNESCO gjorde även att de kulturarvsföremål som ertappades i internationella tullar inte repatrierades till Irak utan stannade i de länderna (Córdoba & Gallego 2003[2000]:19).

Innan USA år 2003 invaderade Irak försökte den internationella kulturarvssektorn få skyddandet av kulturarvet högt upp på listan över saker att ta hänsyn till. Men trots USAs medvetenhet om kulturarvet och vikten av institutioner som museer valde de att positionera sig i närheten av det nationella museet i Bagdad, men inte att skydda det från den plundring som skedde strax efter invasionen (Stone 2015:42-44). Den utbredda plundringen, som inte endast skedde i Bagdads museum, tvingade senare igång en extensiv amerikansk undersökning av händelseförloppet, någonting som skulle kunnat undvikas hade de amerikanska trupperna haft bättre förståelse för känsliga platser som museer (Córdoba & Gallego 2003[2000]:20, Stone 2015:42-44,47, Gerstenblith 2016:359). Vidare gjorde USA sig skyldiga till att förstöra föremål avsedda att visa på Saddams Husseins makt, exempelvis följande händelse problematiserad av Flood (2016:121): *“In Baghdad in April 2003, a statue of Saddam Hussein, erected one year earlier to commemorate the president’s 65th birthday, was toppled after first having the US flag draped over its face, an act of desecration that presaged the fall of idols.”* Detta förödmjukande av en idol, i detta fallet samtida, visar på den maktstruktur som förknippas med kulturföremål och dess vanhelgande.

UNESCO’s hjälpinsatser i Irak följande den amerikanska invasionen, präglades av reaktionära beslut som i praktiken inte hjälpte kulturarvet då insatserna var en reaktion på förstörelsen, det vill säga; det var redan för sent. Fördröjningen från det att UNESCO först blev medvetna om behovet av kulturarvsskydd i Irak 1991 (Córdoba & Gallego 2003[2000]:16-17,35-36, Brodie 2015:321) till det att hjälpinsatser faktiskt sattes in innebar att illegala verksamheter fick tid att etablera sig, skapa organiserade transportnätverk och utnyttja den kulturarvsförstörelse som redan pågick sedan innan (Brodie 2015:321-322). Plundring av arkeologiska platser var ett problem i både Irak och Syrien redan innan konflikterna startade men oroligheterna och den minskade säkerheten kring kulturarvet som följde konflikterna innebar en upptrappning av plundringen (Brodie 2015:321).

2.2.6 Antikhandlare och museum

Som beskrivet i forskningshistoriken (kap. 1.5) är antikhandlars och museers roll i konflikter en historia som går långt tillbaka i tiden. När det kommer till de senaste konflikterna i Irak och Syrien har en stor del av forskningen behandlat den illegala handeln med antikviteter och dess väg ut ur konflikterna och in på den internationella marknaden (Brodie 2015, Brodie & Sabrina 2018). Flertalet museum och antikhandlare har efter mycket påtryckningar från bland annat FN och FBI tvingats se över sina regelverk vad gällande handel med kulturföremål utan eller med oklar dokumentation (Amineddoleh 2015:43-45).

Det finns dock fortsatt en stark tro inom delar av musei- och antikvitetsbranschen på att föremål från konfliktzoner bör räddas till varje pris. En f.d. museidirektör menar till exempel på att handel med IS absolut inte ska förekomma men att det inte utesluter handel med föremål från konfliktzoner då han anser det bättre att föremål räddas från IS förstörelse, även om detta leder till ökad plundring (Amineddoleh 2015:48). Detta uttalande kan med rätt ses som befriat från

någon grund inom fakta då uttalandet säger emot sig självt. Genom att handla med plundrade kulturföremål från Irak och Syrien är det näst intill omöjligt att avgöra om IS haft en hand i spelet och om de i någon del av smugglingsleden inkasserat ekonomisk vinning på föremålet. Vidare innebär handeln, även om den inte involverar IS, att marknaden ökar och uppmuntrar organisationer som IS att fortsätta sina plundringståg. Genom att förvärva illegalt införskaffade kulturföremål belönar alltså antikvitetsbranschen kulturarvsförstörelse. Antikvitetsbranschens villighet att utväxla finanser mot kulturarv leder till en ökad kulturarvsförstörelse avsedd att fylla marknadens tillgångar och möta efterfrågan, något som skapar en ekonomi vilken stödjer en fortsatt konflikt genom att bidra till stridande aktörers krigskassar (Amineddoleh 2015:49).

Det faktum att antiksamlare ofta inte vill gå ut med sitt namn i dokument rörande försäljning av antikviteter och kulturföremål, inte alltid för att de vet eller misstänker att ett föremål är illegalt införskaffat, utan snarare för att de är rädda att samlarvärlden ska tro att deras privatekonomi är ostabil visar på respektlösheten inför kulturarvslagstiftning. Det faktum att anonymitet tillåts visar även på auktionshusens ointresse av transparens med avsikt att stoppa illegal försäljning (Wessel 2015:4). Definitionen av ett privilegierat problem kan knappast vara tydligare; antiksamlare är rädda för att förlora sitt rykte medan personer från ett föremåls ursprungsområde är rädda att förlora sin historia och sitt kulturarv.

Antikvitetsamlande är en syssla för rika personer medan plundring av kulturföremål i konfliktzoner oftast utförs av fattiga personer utan mycket till val (Brodie & Sabrine 2018, Daniels & Hanson 2015:86). Trots detta vill antikhandlarna ofta lägga ansvaret hos ursprungsländerna där plundring ofta sker i samband med samhällsliga oroligheter där fokus naturligt flyttas till annat än skyddandet av kulturarvet (Wessel 2015:4). I Wessels (2015) artikel intervjuas Ursula Kampmann, taleskvinna för the International Association of Dealers in Ancient Art (IADAA), en organisation för antikhandlare från Europa och USA. Kampmann menar på att kulturföremålens ursprungsländer är att skylla för den illegala handeln då de inte skyddar sitt kulturarv tillräckligt och att *“now [...] they are attempting to take the easiest path. Not by protecting the excavations locally, but by trying to get other States to stop a centuries-old trade.”* (Wessel 2015:4).

En sak har Kampmann rätt i, det är lättare att strypa efterfrågan när tillgången är beroende av utsatta personer i utsatta lägen. En person i en konfliktzon utan tillgång till sin vanliga källa för inkomst kommer med tiden bli utsatt till den grad då det handlar om överlevnad (Daniels & Hanson 2015:86). Väldigt få personer skulle i ett sådant läge tacka nej till en möjlighet att tjäna ens några kronor för att säkra sin egen och sina näras överlevnad, även om detta innebar att sälja vidare kulturföremål med stark personlig och historisk koppling (Brodie & Sabrine 2018). Detta är tydligt i konflikten i Syrien och den omsättning av människor som arbetar med att få fram den mängd kulturföremål som i sin tur omsätter ekonomisk vinning för flera stridande parter. Dessa parter vilka i sin tur fortsätter skapa oroligheter och överlevnadskris för civilsamhället vilka tvingas in i illegala verksamheter för att antingen kunna överleva på plats eller för att samla ihop tillräckligt med resurser för att fly (Brodie & Sabrine 2018). Det som krävs för att bryta denna cykel är ett slut på konflikten/konflikterna och återställande av infrastrukturen, civila nödvändigheter som sjukhus, skolor, m.m., återställande av bostäder och arbetsplatser för att civila ska kunna leva på platsen, och så vidare. Detta förutsätter även att den vinnande parten i konflikten är en aktör folket kan stå bakom och som är villig att återuppbygga landet och alla

dess invånare (Brodie 2015:320). Kort sagt; när det gäller kulturföremål från länder i krig och konflikt ÄR det lättare att strypa efterfrågan från rika samlare i rika länder som endast är ute efter att fortsätta med sin hobby (Brodie 2015:326).

2.2.7 Övriga aktörer

Lokalbefolkningen är ofta de som gör grovarbetet och plundrar arkeologiska platser. Dessa säljer sedan sina fyndigheter till en lågt rankad köpare som säljer vidare till en högt rankad köpare med kontakter utanför landet. De två första kategorierna av plundrare och lågt rankade köpare är kategorier som ökat efter det att konflikterna startat då människor förlorat sin huvudsakliga källa för inkomst och nu behöver finna sätt att finansiera sin överlevnad. Detta utnyttjas av de två senare kategorierna vilka varit etablerade redan innan konflikterna bröt ut (Brodie & Sabine 2018:77-79). Lågt rankade köpare hyr i många fall ut utrustning för plundrare att använda sig av och parterna bildar en form av anställning där plundraren antingen får en fast lön och/eller vid försäljning får en procentandel av försäljningspriset. Oftast innebär båda alternativ låga summor (Brodie & Sabine 2018:77-79). Den lokalbefolkning som hamnat under IS kontroll och arbetar med plundring arbetar ofta direkt under IS som beskrivet under tidigare kapitel. Dessa plundringsgrävningar kan innefatta flera hundra personer på samma plats och är betydligt mer industriella i sitt utformande (Brodie & Sabine 2018:77-79).

2.3 Åtgärder och resultat

Syrien är ett land med en restriktiv och hård kulturarvslag. Det är enligt syrisk lag olagligt att föra ut alla typer av (för)historiska kulturföremål ur landet för försäljning. Trots detta klassar FNs säkerhetsråds resolution 2199, vilken finns representerad i resolution 2347, endast föremål illegalt utförda ur landet efter 9 maj 2011, det vill säga efter konfliktens början, som illegala (Brodie 2015:322). Detta underminerar Syriens lagstiftning något enormt, framförallt när det kommer till att ta tillbaka stulet kulturarv då det dels kan hävdas att föremålen förts ut innan detta datum trots att de förts ut under tiden resolutionen avser, och att det dels blir svårare att försöka ta tillbaka kulturarv stulet innan detta datum då den anklagade kan hänvisa till resolutionen (K-podd 2017). Samma problematik gäller såklart även Irak (Brodie 2015:322). Eftersom tidigare civilisationer inte följt moderna landsgränser är det även enkelt att förfälska ett föremåls proveniens. Föremål plundrade i Irak eller Syrien kan påstås vara funna i exempelvis Jordanien, Libanon eller Turkiet, länder vilka delar kulturarv, och att bevisa motsatsen blir därmed svårt (Brodie 2015:323). Ursprungsländer som dessa blir alltså, när internationell lagstiftning sviker, beroende av destinationländernas importregler vad gällande kulturarvsföremål. Ett av de stora problemen idag ligger i att de flesta länder brister i sina egna importlagar vad gällande förbud mot införsel av illegalt införskaffat kulturarv. I de flesta länder i världen är det alltså lagligt att föra in föremål som införskaffats genom att bryta ursprungslandets lagar. Implementation av restriktionerna presenterade i FN resolutionerna ger ett visst skydd men som diskuterat tidigare ligger betoningen här på *visst skydd* (Brodie 2015:326, K-podd 2017). För att förhindra trafficking av kulturarv krävs alltså, bland annat, hårdare lagar och straff vad gällande, inte bara export utan även import av illegalt införskaffat kulturarv. Detta för att öka riskerna med illegal handel, göra trafficking svårare och handelsklimatet på svarta marknaden

mer ogästvänligt (Brodie 2015:326-327).

The Security Council, [...] Reminding all States of their obligation to ensure that any person who participates in the financing, planning, preparation or perpetration of terrorist acts or in supporting terrorist acts is brought to justice (United Nations Security Council 2015:3)

Lagstiftningen kring hur illegala kulturföremål ska hanteras när de ertappas är inte densamma i alla länder vilket innebär problem både vid åtal och repatriering. Ett av de största problemen som uppstår när ett illegalt kulturföremål ertappas i tullen är att det nästan aldrig leder till en utredning eller åtal. Föremålen beslagtas istället och skickas tillbaka till ursprungslandet (Brodie 2015:324-326). Att inte gå vidare med en utredning när en person som utfört en illegal handling ertappas på bar gärning är oförståeligt och oförlåtligt när handeln med illegala kulturföremål beräknas vara en av de största inkomstkällorna för terrororganisationer (van Dam 2017).

Under 2009 och 2012 repatrierades ca. 2300 konfiskerade kulturföremål till Afghanistan från Storbritannien, ingen av personerna som ertappades åtalades och det är beräknat att 90% av föremålen inte längre har något viktigt vetenskapligt värde då kontexten gått förlorad (Brodie 2015:324-325). Som en direkt effekt av detta kan handeln fortsätta och den rika, ofta västerländska, mottagaren skyddas vilket i sin tur innebär att konflikterna i ursprungsländerna kan fortsätta och civilbefolkningen fortsätter att sättas i utsatta positioner. Vidare innebär repatrieringen av illegalt införskaffade föremål utan tidigare proveniens eller kontext en oönskad kostnad för ursprungslandet som måste ta hand om dessa föremål, någonting som kan vara svårt att finansiera även i fredstid (Brodie 2015:324).

A highvolume trade in low-value objects is as damaging to archaeological heritage as a low-volume trade in high-value objects. Perhaps more so. (Brodie & Sabrine 2018:83)

Självklart är inte ursprungsländer utan klander. Under en brinnande konflikt med ostabil nationellt styre finns inte mycket att göra åt kulturarvet. I dessa situationer ligger ansvaret hos de stridande parterna och hur de väljer att kontrollera sina landområden. Kulturarvet blir därmed i många fall beroende av handlingar utförda av den engagerade och modiga civilbefolkningen (Bauer 2015:3). Det är under tiden av instabilitet det är som svårast att utvärdera statusen på kulturarvet, samtidigt som det är som lättast för plundrare att få tillgång till det (Daniels & Hanson 2015:91). Därför är det snarare under fredliga förhållanden som det förebyggande konfliktarbetet behöver göras. Varje land, varje museum, varje arkiv och arkeologisk plats bör ha en krisplan för vad som ska göras om konflikt bryter ut. Som Peter G. Stone uttrycker det:

“If we are to have any viable chance to mitigate the impact of conflict on cultural property, and cultural heritage, we have to plan for the worst long before a conflict is even anticipated.” (Stone 2015:40)

Brodie (2015:322) menar att en av anledningarna till att FNs interventioner misslyckats är dess fokus på ett specifikt land i taget. Detta fokus gör länder i periferin sårbara när FN vänder blicken åt ett annat håll. Det misslyckas även att ha i åtanke att, likt tidigare civilisationer, följer konflikter och smugglingsrutter inte alltid landgränser, detta är tydligt i konflikterna i Irak och Syrien där framförallt IS förflyttat sig fritt mellan landsgränserna (Flood 2016). När Irak under 90-talet ignorerades av UNESCO hade de fokuserat på att hjälpa Afghanistan. Vid invasionen av Irak år 2003 lades istället allt fokus på Irak och när kulturarvet sedan attackerades i Syrien lades

allt fokus där. 2014, efter ytterligare vädjanden om hjälp från Irak, fanns alltså två separata akuta handlingsplaner för Syrien och Irak, trots att konflikterna var tätt sammankopplade. Under tiden fick närliggande länder som Jordanien, Libanon, Jemen, Egypten, Iran och Turkiet, med flera, ofta kopplade till konflikterna i Irak och Syrien genom smuggelrutter, ingen hjälp alls (Brodie 2015:322-324).

UNESCO har sponsrat ett flertal initiativ med avsikt att utbilda personer lokalt i Syrien samt personer från närliggande länder, inom skyddande, dokumentering och bekämpning av kulturarvsförstörelse (Al Quntar & Daniels 2016:388). Av personer som medverkade på utbildningarna var majoriteten baserade i Damaskus, ett faktum Al Quntar & Daniels (2016:388) bemöter enligt följande: *“The central irony of the UNESCO-sponsored training programme thus far is that it has had the greatest impact among the heritage professionals based in the area of the country at least risk.”* Det är alltså tydligt att UNESCO inte lyckats nå ut till den demografi som skulle dra mest nytta av hjälpiniciativen. Den mest handfasta hjälpen har istället kommit från mindre organisationer och initiativ som arbetat direkt med personer på plats (Perini & Cunliffe 2015, Al Quntar & Daniels 2016:388-389). The Safeguarding the Heritage of Syria and Iraq Project (SHOSI), en organisation bestående av amerikanska museum och organisationer tillsammans med en syrisk icke-statlig organisation, har fokuserat sitt stöd på områden utanför regimens kontroll. De har bland annat arrangerat workshops med avsikt att utbilda lokala kulturarvsarbetare inom förebyggande kulturarvsskydd i akuta nödsituationer. De har även sett till att utrusta den syriska personalen med material för att vid behov kunna preservera och konservera föremål. Andra initiativ har inneburit finansiellt stöd till att anställa vakter och lokalbefolkning att vakta och underhålla arkeologiska platser som ett fortsatt ansvarstagande när internationella utgrävningar inte längre varit möjliga (Perini & Cunliffe 2015:67, Al Quntar & Daniels 2016:389). Icke-statliga organisationer har uttryckt sin tveksamhet vad gällande arbete med DGAM då det riskerar att koppla dem till Assadregimen, vilken DGAM lyder även om de internt må vara opartiska (Al Quntar & Daniels 2016:388-389).

FNs säkerhetsråds resolution 2347 må än så länge inte ha gett några större resultat men som den första resolutionen att fokusera helt på kulturarv och dess roll i konflikter, framförallt i relation till terror och illegal handel, har den helt klart hjälpt till att etablera brott mot kulturarv i konflikter som hot mot fred och säkerhet samt som möjliga krigsbrott. Legitimeringen av denna typ av brott innebär större konsekvenser för aktörer som väljer att begå kulturarvsbrott samt ger stater större anledning att implementera resolutionens innehåll i de inhemska lagarna. Resolutionen betonar även vikten av både internationellt men även nationellt samarbete mellan stater, icke-statliga aktörer, civilbefolkning samt internationella organisationer och organ. Någonting som krävs för att hindra dessa, ofta globala, kulturarvsbrott (Jakubowski 2018:35-37,43).

2.4 Slutdiskussion

World Heritage Sites, national heritage sites, and small local heritage sites have all been damaged with equal irreverence. Some of the damage done will be irreparable, some of the items taken irreplaceable, and some history will be lost or destroyed without ever being known.

(Cunliffe 2012:41)

Genom att visa på de olika sätt kulturarvet används i konflikterna i Irak och Syrien blir det tydligt att problemet inte är endimensionellt. Aktörerna i konflikterna bemöter kulturarvet på olika sätt. Ofta i konflikter, dessa är inga undantag, faller kulturarvet indirekt offer för stridigheter i form av skador orsakade under väpnade strider (Cunliffe 2012). Plundring för ekonomisk vinning och ikonoklasm för religiösa eller politiska syften är andra, vanliga orsaker till kulturarvsförstörelse. IS provokativa och propagandabyggande förstörelse är dock mer sällsynt och har skapat en helt ny och viktig etisk debatt fokuserad på medias, och oss som konsumenter av medias, ansvar, framförallt vad gällande sociala medier (Harmanşah 2015, Brodie & Sabrine 2018). En debatt som behöver underhållas för att arkeologin, kulturarvet och dess regelverk ska kunna följa med dagens internetbaserade informationssamhälle.

Hjälpinsatserna avsedda Irak och Syrien har som beskrivet inte alltid varit lyckade. Svårigheterna med att hjälpa på plats är många och problematiska, de logistiska problemen som uppstår vid väpnad konflikt och splittrade landområden med ockuperade zoner hindrar både hjälpmedel, fysiska såväl som ekonomiska, att färdas obehindrat från en plats till en annan och risken att hjälpinsatserna stoppas på vägen är stor. Här finns alltså en risk att information eller ekonomiska medel hamnar i fel händer (Brodie 2015:320). Ytterligare ett problem kan vara kommunikationen mellan en konfliktzon och omvärlden. Detta är inte endast ett logistiskt problem, det innebär även att statusen för kulturarvet i dessa områden förblir okänt och information endast går att få via exempelvis satellitbilder (Brodie 2015:321). Detta leder i sin tur till att det blir svårt att veta vilka föremål som möjligtvis skulle kunna hamna på marknaden. Trots att det må vara omöjligt att veta exakt vilka föremål som tagits från en tidigare aldrig undersökt arkeologisk plats går det, genom att veta vilken plats som plundrats, räkna ut vilken tidsålder det kan röra sig om och därmed vilka föremål som kan dyka upp på marknaden och i tullarna. Det kanske största dilemmat med kulturarvsförstörelsen är förlusten av kontext när föremål utan dokumentation plundras. Likt vad Brodie (2015:324-325) visat på kan tusentals föremål, även om de konfiskeras, ha förlorat majoriteten av sitt vetenskapliga värde just på grund av den förlorade kontexten. Samma sak kan även gälla föremål stulna från museum. Utan ordentlig och tillgänglig dokumentation och inventering kan även föremål utgrävda enligt vetenskaplig metod förlora sin kontext. Därav har flera hjälpinsatser fokuserat på just dokumentation och inventering av museer och samlingar i Irak och Syrien (Cunliffe 2012).

För att kunna stoppa förstörelsen av kulturarv måste vi dock studera förstörelsen och de som förstör och för att kunna studera måste vi försöka förstå (Billingham 2017:16). Det är lätt att avskrika kulturarvsförstörelsen, framförallt av IS, i Irak och Syrien som barbariska handlingar utan grund och det är lätt att avskrika de som förstör som historiebefriade. Att göra detta är att underskatta organisationer som IS, någonting som inte kommer hjälpa till att stoppa dem. Mellanöstern har blivit starkt påverkat av västs konstanta ingripande och tillrättavisanden. När det kommer till det lokala kulturarvet i länder som Irak och Syrien har det ofta grävts fram och förmedlats av väst. Internationella aktörer har i mångt och mycket fortsatt att dominera kulturarvsforskningen i dessa länder i den så kallade post-koloniala tiden. Majoriteten av utgrävningarna leds fortfarande av arkeologer från väst och lokala arbetare hyrs in för att göra grovarbetet. Detta kan få lokalbefolkningen att inte bara koppla samman en arkeologisk plats med sitt kulturarv utan även koppla den samman med minnen av underordning och en

kvarlevande kolonialism (De Cesari 2015:25). Vidare innebär detta att väst presenterat arkeologiska platser och föremål och bestämt att det här är ert kulturarv och det här bör ni samlas kring. Detta samtidigt som västerländska nationer som Storbritannien, Frankrike, Tyskland och USA tagit med det viktigaste kulturarvet till sina respektive länder och placerat det i sina egna samlingar. Det går då att fråga sig hur identitetsskapande och vilken känsla av gemenskap ett kulturarv inger om det befinner sig i ett land så långt bort att endast en bråkdel kommer att ha möjligheten att få tillgång det (Billingham 2017:13,15). Vidare ställer det frågan att om det kulturarv som finns kvar lokalt är tolkat och förmedlat av väst, skapas den historiska delen av den lokala kulturella identiteten även den efter västs koloniala perspektiv?

Förmedling av arkeologi och historia är nyckeln till vetenskapens överlevnad. Om människor inte är intresserade eller inte känner någon koppling till kulturarvet, hur ska dess kvarlevande försvaras? En del av insatserna gällande det hotade kulturarvet har riktats mot att få, framförallt unga människor, intresserade av kulturarv. Som en del av FNs resolutioner har kampanjen #unite4heritage presenterats vilken har för avsikt att skapa dialog och föra människor samman (United Nations Security Council 2017:3). Dessa typer av initiativ med avsikt att få människor att samlas kring kulturarvet menar dels på att öka intresset för kulturarv och dels på att föra människor samman genom gemensamma nämnare, framförallt i sviterna av en konflikt (Isakhan & González Zarandona 2018:4). Den ökade globaliseringen som följt utvecklingen av kommunikation och framförallt internet, har lett till nya sätt att tänka när det kommer till gemenskap (Navracics 2015). Genom att använda internet för att öka medvetenhet och skapa intresse finns möjligheten att nå ut globalt. Genom att även se till att använda rätt plattformar kan målgrupper vilka annars kan vara svåra att nå med den här typen av budskap, nås.

The internet [...] is not only one of the most powerful tools at the disposal of ISIS, but also one of the most powerful tools against ISIS (Gates of Nineveh 2015)

3. Sammanfattning

Denna uppsats har syftat på att öka kunskapen kring vilket sätt kulturarvet attackeras på och varför för att sedan undersöka hur genomförda insatser, exempelvis lagstiftning, påverkat detta. Genom att sammanställa och problematisera den forskning som utförts på området har aktörerna i konflikterna i Irak och Syrien, deras roller och avsikter vad gällande kulturarvsförstörelsen, kunnat presenteras. Uppsatsen har visat på IS olika typer av kulturarvsförstörelse och diskuterat de möjliga syftena med den. IS använder kulturarvsförstörelse, dels som källa för propagandainnehåll till sin rekrytering av nya medlemmar via sociala medier, dels för att reta västvärlden och dels för att eliminera alla kvarlevor av kulturer vilka inte passar in i deras ideologi. Vidare används kulturarvet för att finansiera konflikterna, inte endast från IS håll utan även vad gällande andra oppositionsmiliser och potentiellt även den syriska regimen.

De insatser med avsikt att hjälpa i konflikterna har visat på spridda resultat. UNESCOs icke-handlande i Irak under 90-talet har visat sig problematisk även för vidare konflikter i Syrien och närliggande länder. Tillkortakommandena vad gällande internationella regelverk har visat sig tydliga och de bästa resultaten vad gällande hjälpinsatser har kommit från mindre, samarbetande initiativ med fokus på praktiska, lokala räddningsinsatser.

Källförteckning

Tryckta källor

Al Khabour, Anas, 2018: "Il ruolo della Legge sulle Antichità Siriane per la protezione del patrimonio culturale fino allo scoppio della guerra civile in Siria nel 2011" [opublicerad engelsk översättning] *Astarté: Estudios de Oriente Próximo y el Mediterráneo* N:1. UCOPress. Editorial Universidad de Córdoba. Spain.

Al Quntar, Salam & Daniels, Brian I., 2016: "Responses to the Destruction of Syrian Cultural Heritage: A Critical Review of Current Efforts" *International Journal of Islamic Architecture* 5:2, s. 381-397.

Antiquities law, 1975: *Antiquities law N.59 of 1936 and the two amendments N.120 of 1974 and N.164* 4th edition. Republic of Iraq, Ministry of Information, Directorate General of Antiquities. Baghdad.

Amineddoleh, Leila A., 2015: "Cultural Heritage Vandalism and Looting: The Role of Terrorist Organizations, Public Institutions and Private Collectors" *Santander Art and Culture Law Review* 2, s. 27-62.

van Assche, Eline, 2014: "A Desire or Purity?" i van Assche, Eline & Tollebeek, Jo (ed.) *Ravaged: Art and Culture in Times of Conflict*. Yale University Press. Brussels, s. 143-149.

Bauer, Alexander A., 2015: Editorial: "The Destruction of Heritage in Syria and Iraq and Its Implications" *International Journal of Cultural Property* 22, s. 1-6.

Billingham, Stephanie G., 2017: "Clashing Cultural Narratives and Destruction in Syria and Iraq" i *Culture in Crisis: Preserving Cultural Heritage in Conflict Zones*. Johns Hopkins School of Advanced International Studies with the Antiquities Coalition, s. 3-16.

Brodie, Neil, 2015: "Syria and its Regional Neighbors: A Case of Cultural Property Protection Policy Failure?" *International Journal of Cultural Property* 22, s. 317- 335.

Brodie, Neil & Sabrine, Isber, 2018: "The Illegal Excavation and Trade of Syrian Cultural Objects: A View from the Ground" *Journal of Field Archaeology* 43:1. Routledge, s. 74-84.

Brosché, Johan, Legné, Mattias, Kreutz, Joakim & Ijla, Akram, 2017: "Heritage under attack: motives for targeting cultural property during armed conflict" *International Journal of Heritage Studies* 23:3. Routledge, s. 248-260.

By-law, 1968: "*By-law of the Iraqi-Italian Centre for the restoration and maintenance of monuments*". Baghdad.

Córdoba, Joaquín María & Gallego, Alejandro, 2003 [2000]: "On the Iraq Museum and other assaults brief news about the plundering of iraqi museums and the systematic looting of iraqi

archaeological heritage” *ISIMU: Revista sobre Oriente Próximo y Egipto en la antigüedad* 3. Universidad Autónoma de Madrid, s. 15-46.

Cunliffe, Emma, 2012: “*Damage to the soul: Syria’s cultural heritage in conflict*”. Durham University & Global Heritage Fund.

van Dam, Katelyn, 2017: “The Diwan al-Rikaz: A Study” i *Culture in Crisis: Preserving Cultural Heritage in Conflict Zones*. Johns Hopkins School of Advanced International Studies with the Antiquities Coalition, s. 69-85.

Daniels, Brian & Hanson, Katharyn, 2015: “Archaeological Site Looting in Syria and Iraq: A Review of the Evidence” i Desmarais, France (red.), “*Countering Illicit Traffic in Cultural Goods The Global Challenge of Protecting the World’s Heritage*”. Paris, ICOM, s. 82-94.

De Cesari, Chiara, 2015: “Postcolonial Ruins. Archaeologies of political violence and IS” *Anthropology Today* vol. 3, s. 22-26.

Desmarais, France (red.), 2015: “*Countering Illicit Traffic in Cultural Goods The Global Challenge of Protecting the World’s Heritage*”. Paris, ICOM.

Drazewska, Berenika, 2015: “The Human Dimension of the Protection of the Cultural Heritage from Destruction during Armed Conflicts” *International Journal of Cultural Property* 22, s. 205-228.

Flood, Finbarr Barry, 2016: “Idol-Breaking as Image-Making in the ‘Islamic State’” *Religion and Society: Advances in Research* 7. Berghahn Books, s. 116-138.

Gerstenblith, Patty, 2016: “The Destruction of Cultural Heritage: A Crime Against Property or a Crime Against People?” *The John Marshall Review of Intellectual Property Law* 15:3, s. 335-393.

Hardy, Samuel Andrew, 2015: “The Conflict Antiquities Trade: A Historical Overview” i Desmarais, France (red.), “*Countering Illicit Traffic in Cultural Goods The Global Challenge of Protecting the World’s Heritage*”. Paris, ICOM, s. 21-31.

Harmanşah, Ömür, 2015: “ISIS, heritage, and the spectacles of destruction in the global media” *Near Eastern Archaeology* 78:3, s. 170-177.

Isakhan, Benjamin & González Zarandona, José Antonio, 2018: “Layers of religious and political iconoclasm under the Islamic State: symbolic sectarianism and pre-monotheistic iconoclasm” *International Journal of Heritage Studies* 24:1. Routledge, s. 1-16.

Jakubowski, Andrzej, 2018: “Resolution 2347: Mainstreaming the protection of cultural heritage at the global level” *QIL-Questions of International Law, Zoom-in* 48, s. 21-44.

Lundén, Staffan, 2016: “*Displaying loot: the Benin objects and the British Museum*”. University of Gothenburg.

Nakasis, Athanasios & Lianos, Nikolaos, 2015: “Syria: The Impact of the Civil War on the Cultural Heritage” i ICOMOS (ed.), *Heritage at Risk: World Report 2011-2013 On Monuments and Sites In Danger*. Berlin, s. 143-147.

Perini, Silvia & Cunliffe, Emma, 2015: “*Towards a protection of the Syrian cultural heritage: A summary of the national and international responses*” vol. III (Sept 2014 - Sept 2015). Spain, Heritage for Peace.

Renfrew, Colin & Bahn, Paul, 2008: *Archaeology: theories, methods and practice* 5th ed., London, Thames & Hudson.

Richardson, Lorna-Jane & Almansa-Sánchez, Jaime, 2015: ”Do you even know what public archaeology is? Trends, theory, practice, ethics” *World Archaeology*, 47:2. Routledge, s. 194-211.

Stone, Peter G., 2015: “The Challenge of Protecting Heritage in Times of Armed Conflict” *Museum International* 67(1-4), s. 40-54.

Tripp, Charles, 2008: “*A History of Iraq*” 3 ed., Cambridge University Press.

United Nations Security Council, 2017: *Resolution 2347 (S/RES/2347)*.

Wessel, Günther, 2015: “Dealers and Collectors, Provenances and Rights: Searching for Traces” i Desmarais, France (red.), “*Countering Illicit Traffic in Cultural Goods The Global Challenge of Protecting the World’s Heritage*”. Paris, ICOM, s. 1-10.

Webbkällor

Al Jazeera, 2018a: “*Syria's civil war explained from the beginning*“.
www.aljazeera.com/news/2016/05/syria-civil-war-explained-160505084119966 (20180809)

Chughtai, Alia, 2018: “Syria's war: Who controls what?” *Al Jazeera*.
www.aljazeera.com/indepth/interactive/2015/05/syria-country-divided-150529144229467
(20180809)

Commins, David Dean et.al., 2018: “Syria” *Encyclopædia Britannica*.
www.britannica.com/place/Syria (20180809)

Diyab, Halla, 2015: “ISIS wages cultural warfare on Syria’s heritage” *Al Arabiya*.
www.english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2015/08/12/ISIS-wages-cultural-warfare-on-Syria-s-heritage-
(20180810)

Fisk, Robert, 2015: "Isis profits from destruction of antiquities by selling relics to dealers – and then blowing up the buildings they come from to conceal the evidence of looting" *The Independent*.

www.independent.co.uk/voices/isis-profits-from-destruction-of-antiquities-by-selling-relics-to-dealers-and-then-blowing-up-the-10483421.html (20180811)

Gates of Nineveh, 2015: "*What is ISIS' Media Strategy?*".

www.gatesofnineveh.wordpress.com/2015/04/22/what-is-isis-media-strategy (20180815)

Rodgers, Lucy, Gritten, David, Offer James & Asare, Patrick, 2016: "Syria: The story of the conflict" *BBC News*. www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868 (20180809)

Jones, Christopher, 2015: "What ISIS Destroys, Why, and Why We Must Document It" *Hyperallergic*.

www.hyperallergic.com/188455/what-isis-destroys-why-and-why-we-must-document-it (20180810)

K-podd, 2017: "*Orent mjöl i påsen - om illegal handel med kulturföremål*" avsnitt 21 med Eva Myrdal, Världskulturmuseerna och Magnus Olofsson, Riksantikvarieämbetet.

www.soundcloud.com/varldskulturmuseerna/k-podd-avsnitt-21-orent-mjol-i-pasen-om-illegal-handel-med-kulturforemal (20180814)

Navracsics, Tibor, 2015: Speech: "A hidden gem: the role of culture in making Europe a stronger global actor" Conference: "*Culture and development: towards a more strategic approach to cultural policies in the EU's external relations*".

www.ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/navracsics/announcements/hidden-gem-role-culture-making-europe-stronger-global-actor_en (20180401)

Woods, John E. et.al., 2018: "Iraq" *Encyclopædia Britannica*. www.britannica.com/place/Iraq (20180809)

UNESCO: "*UNESCO Database of National Cultural Heritage Laws*".

www.unesco.org/culture/natlaws (20180728)

UNESCO, 2017: "*UN Security Council adopts historic resolution for the protection of heritage*". en.unesco.org/news/security-council-adopts-historic-resolution-protection-heritage (20180726)

Bilder

Figur på framsida: Joseph Eid, 2016:

bbc.com/travel/story/20160408-should-palmyra-be-restored (20180316)

Fig. 1: www.aljazeera.com/indepth/interactive/2015/05/syria-country-divided-150529144229467 (20180809)

Bilagor

FNs säkerhetsråds resolution 2347

Resolution 2347 (2017)

Adopted by the Security Council at its 7907th meeting, on 24 March 2017

The Security Council,

Recalling its resolutions 1267 (1999), 1373 (2001), 1483 (2003), 1546 (2004), 2056 (2012), 2071 (2012), 2085 (2012), 2100 (2013), 2139 (2014), 2170 (2014), 2195 (2014), 2199 (2015), 2249 (2015), 2253 (2015) and 2322 (2016), as well as its Presidential Statement S/PRST/2012/26,

Taking note of United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) General Conference's resolution 38 C/48, by which Member States have adopted the Strategy for the Reinforcement of UNESCO's Actions for the Protection of Culture and the Promotion of Cultural Pluralism in the Event of Armed Conflict, and have invited the Director General to elaborate an action plan in order to implement the strategy,

Reaffirming its primary responsibility for maintenance of international peace and security, in accordance with the Charter of the United Nations, and *reaffirming further* the purposes and principles of the Charter of the United Nations,

Reaffirming that terrorism in all forms and manifestations constitutes one of the most serious threats to international peace and security and that any acts of terrorism are criminal and unjustifiable regardless of their motivations, whenever and by whomsoever committed,

Emphasizing that the unlawful destruction of cultural heritage, and the looting and smuggling of cultural property in the event of armed conflicts, notably by terrorist groups, and the attempt to deny historical roots and cultural diversity in this context can fuel and exacerbate conflict and hamper post-conflict national reconciliation, thereby undermining the security, stability, governance, social, economic and cultural development of affected States,

Noting with grave concern the involvement of non-state actors, notably terrorist groups, in the destruction of cultural heritage and the trafficking in cultural property and related offences, in particular at the continued threat posed to international peace and security by the Islamic state in Iraq and the Levant (ISIL, also known as Da'esh), Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities, and *reaffirming* its resolve to address all aspects of that threat,

Also noting with concern that the Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL, also known as Da'esh), Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities are generating income from engaging directly or indirectly in the illegal excavation and in the looting and smuggling of cultural property from archaeological sites, museums, libraries, archives, and other sites, which is being used to support their recruitment efforts and to strengthen their operational capability to organize and carry out terrorist attacks,

Noting with grave concern the serious threat posed to cultural heritage by landmines and unexploded ordnance,

Strongly concerned about the links between the activities of terrorists and organized criminal groups that, in some cases, facilitate criminal activities, including trafficking in cultural property, illegal revenues and financial flows as well as money-laundering, bribery and corruption,

Recalling Security Council resolution 1373 (2001) which requires that all States shall prevent and suppress the financing of terrorist acts and refrain from providing any form of support, active or passive, to individuals, groups, undertakings or entities involved in such acts, and other resolutions that emphasize the need for Member States to continue exercising vigilance over relevant financial transactions and improve information-sharing capabilities and practices, in line with applicable international law, within and between governments through relevant authorities,

Recognizing the indispensable role of international cooperation in crime prevention and criminal justice responses to counter trafficking in cultural property and related offences in a comprehensive and effective manner, *stressing* that the development and maintenance of fair and effective criminal justice systems should be a part of any strategy to counter terrorism and transnational organized crime and *recalling* in this respect the provisions of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto,

Recalling the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 14 May 1954 and its Protocols of 14 May 1954 and 26 March 1999, the Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property of 14 November 1970, the Convention concerning the protection of the World Cultural and Natural Heritage of 16 November 1972, the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage and the 2005 Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions,

Noting the ongoing efforts of the Council of Europe Committee on Offences relating to Cultural Property concerning a legal framework to address illicit trafficking in cultural property,

Commending the efforts undertaken by Member States in order to protect and safeguard cultural heritage in the context of armed conflicts and *taking note* of the Declaration issued by Ministers of Culture participating in the International Conference “Culture as an Instrument of Dialogue among Peoples”, held in Milan on 31 July-1 August 2015 as well as the International Conference on the victims of ethnic and religious violence in the Middle East, held in Paris on 8 September 2015, and the Conference on Safeguarding Endangered Cultural Heritage held in Abu Dhabi on 3 December 2016 and its declaration,

Welcoming the central role played by UNESCO in protecting cultural heritage and promoting culture as an instrument to bring people closer together and foster dialogue, including through the #Unite4Heritage campaign, and the central role of the United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) and INTERPOL in preventing and countering all forms and aspects of trafficking in cultural property and related offences, including through fostering broad law enforcement and judicial cooperation, and in raising awareness on such trafficking,

Also recognizing the role of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team of 1267/1989/2253 ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee, in identifying and raising awareness on the challenges related to the illicit trade of cultural property as it relates to the financing of terrorism pursuant to resolutions 2199 (2015) and 2253 (2015), and *welcoming* the Financial Action Task Force (FATF) guidance on recommendation 5 on the criminalization of terrorist financing for any purpose, in line with these resolutions,

Expressing in this regard concern at the continuing use in a globalized society, by terrorists and their supporters, of new information and communications technologies, in particular the Internet, to facilitate terrorist acts, and condemning their use to fund terrorist acts through the illicit trade in cultural property,

Underlining the importance that all relevant United Nations entities coordinate their efforts while implementing their respective mandates,

Noting the recent decision by the International Criminal Court, which for the first time convicted a defendant for the war crimes of intentionally directing attacks against religious buildings and historic monuments and buildings,

1. *Deplores and condemns* the unlawful destruction of cultural heritage, inter alia destruction of religious sites and artefacts, as well as the looting and smuggling of cultural property from archaeological sites, museums, libraries, archives, and other sites, in the context of armed conflicts, notably by terrorist groups;

2. *Recalls* its condemnation of any engagement in direct or indirect trade involving ISIL, Al-Nusra Front (ANF) and all other individuals, groups, undertakings and entities associated with Al-Qaida, and *reiterates* that such engagement could constitute financial support for entities designated by the 1267/1989/2253 ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee and may lead to further listings by the Committee;

3. *Also condemns* systematic campaigns of illegal excavation, and looting and pillage of cultural heritage, in particular those committed by ISIL, Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities;

4. *Affirms* that directing unlawful attacks against sites and buildings dedicated to religion, education, art, science or charitable purposes, or historic monuments may constitute, under certain circumstances and pursuant to international law a war crime and that perpetrators of such attacks must be brought to justice;

5. *Stresses* that Member States have the primary responsibility in protecting their cultural heritage and that efforts to protect cultural heritage in the context of armed conflicts should be in conformity with the Charter, including its purposes and principles, and international law, and should respect the sovereignty of all States;

6. *Invites*, in this regard, the United Nations and all other relevant organizations to continue providing Member States, upon their request and based on their identified needs, with all necessary assistance;

7. *Encourages* all Member States that have not yet done so to consider ratifying the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 14 May 1954 and its Protocols, as well as other relevant international conventions;

8. *Requests* Member States to take appropriate steps to prevent and counter the illicit trade and trafficking in cultural property and other items of archaeological, historical, cultural, rare scientific, and religious importance originating from a context of armed conflict, notably from terrorist groups, including by prohibiting cross-border trade in such illicit items where States have a reasonable suspicion that the items originate from a context of armed conflict, notably from terrorist groups, and which lack clearly documented and certified provenance, thereby allowing for their eventual safe return, in particular items illegally removed from Iraq since 6 August 1990 and from Syria since 15 March 2011, and *recalls* in this regard that States shall ensure that no funds, other financial assets or other economic resources are made available, directly or indirectly, by their nationals or persons within their territory for the benefit of ISIL and individuals, groups, entities or undertakings associated with ISIL or Al-Qaida in accordance with relevant resolutions;

9. *Urges* Member States to introduce effective national measures at the legislative and operational levels where appropriate, and in accordance with obligations and commitments under international law and national instruments, to prevent and counter trafficking in cultural property and related offences, including by considering to designate such activities that may benefit organized criminal groups, terrorists or terrorist groups, as a serious crime in accordance with article 2(b) of the UN Convention against Transnational Organized Crime;

10. *Encourages* Member States to propose listings of ISIL, Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities involved in the illicit trade in cultural property to be considered by the 1267/1989/2253 ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee, that meet the designation criteria set forth in resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015);

11. *Urges* Member States to develop, including, upon request, with the assistance of UNODC, in cooperation with UNESCO and INTERPOL as appropriate, broad law enforcement and judicial cooperation in preventing and countering all forms and aspects of trafficking in cultural property and related offences that benefit or may benefit organized criminal groups, terrorists or terrorist groups;

12. *Calls upon* Member States to request and provide cooperation in investigations, prosecutions, seizure and confiscation as well as the return, restitution or repatriation of trafficked, illicitly exported or imported, stolen, looted, illicitly excavated or illicitly traded cultural property, and judicial proceedings, through appropriate channels and in accordance with domestic legal frameworks as well as with the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto and relevant regional, subregional and bilateral agreements;

13. *Welcomes* the actions undertaken by UNESCO within its mandate to safeguard and preserve cultural heritage in peril and actions for the protection of culture and the promotion of cultural pluralism in the event of armed conflict, and *encourages* Member States to support such actions;

14. *Encourages* Member States to enhance, as appropriate, bilateral, subregional and regional cooperation through joint initiatives within the scope of relevant UNESCO programmes;

15. *Takes note of* the UNESCO Heritage emergency fund as well as of the international fund for the protection of endangered cultural heritage in armed conflict as announced in Abu Dhabi on 3 December 2016, and of other initiatives in this regard, and *encourages* Member States to provide financial contributions to support preventive and emergency operations, fight against the illicit trafficking of cultural property, as well as undertake all appropriate efforts for the recovery of cultural heritage, in the spirit of the principles of the UNESCO Conventions;

16. *Also encourages* Member States to take preventive measures to safeguard their nationally owned cultural property and their other cultural property of national importance in the context of armed conflicts, including as appropriate through documentation and consolidation of their cultural property in a network of “safe havens” in their own territories to protect their property, while taking into account the cultural, geographic, and historic specificities of the cultural heritage in need of protection, and notes the draft UNESCO Action Plan, which contains several suggestions to facilitate these activities;

17. *Calls upon* Member States, in order to prevent and counter trafficking of cultural property illegally appropriated and exported in the context of armed conflicts, notably by terrorist groups, to consider adopting the following measures, in relation to such cultural property:

(a) Introducing or improving cultural heritage’s and properties’ local and national inventory lists, including through digitalized information when possible, and making them easily accessible to relevant authorities and agencies, as appropriate;

(b) Adopting adequate and effective regulations on export and import, including certification of provenance where appropriate, of cultural property, consistent with international standards;

(c) Supporting and contributing to update the World Customs Organization (WCO) Harmonized System Nomenclature and Classification of Goods;

(d) Establishing, where appropriate, in accordance with national legislation and procedures, specialized units in central and local administrations as well as appointing customs and law enforcement dedicated personnel, and providing them, as well as public prosecutors, with effective tools and adequate training;

(e) Establishing procedures and where appropriate databases devoted to collect information on criminal activities related to cultural property and on illicitly excavated, exported, imported or traded, stolen, trafficked or missing cultural property;

(f) Using and contributing to the INTERPOL Database of Stolen Works of Art, UNESCO Database of National Cultural Heritage Laws, and WCO ARCHEO Platform, and relevant current national databases, as well as providing relevant data and information, as appropriate, on investigations and prosecutions of relevant crimes and related outcome to UNODC portal SHERLOC and on seizures of cultural property to the Analytical Support and

Sanctions Monitoring Team;

(g) Engaging museums, relevant business associations and antiquities market participants on standards of provenance documentation, differentiated due diligence and all measures to prevent the trade of stolen or illegally traded cultural property;

(h) Providing, where available, to relevant industry stakeholders and associations operating within their jurisdiction lists of archaeological sites, museums and excavation storage houses that are located in territory under the control of ISIL or any other group listed by the 1267/1989/2253 ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee;

(i) Creating educational programmes at all levels on the protection of cultural heritage as well as raising public awareness about illicit trafficking of cultural property and its prevention;

(j) Taking appropriate steps to inventory cultural property and other items of archaeological, historical, cultural, rare scientific and religious importance which have been illegally removed, displaced or transferred from armed conflict areas, and coordinate with relevant UN entities and international actors, in order to ensure the safe return of all listed items;

18. *Encourages* Members States, relevant United Nations entities, in accordance with their existing mandate, and international actors in a position to do so to provide assistance in demining of cultural sites and objects upon request of affected States;

19. *Affirms* that the mandate of United Nations peacekeeping operations, when specifically mandated by the Security Council and in accordance with their rules of engagement, may encompass, as appropriate, assisting relevant authorities, upon their request, in the protection of cultural heritage from destruction, illicit excavation, looting and smuggling in the context of armed conflicts, in collaboration with UNESCO, and that such operations should operate carefully when in the vicinity of cultural and historical sites;

20. *Calls upon* UNESCO, UNODC, INTERPOL, WCO and other relevant international organizations, as appropriate and within their existing mandates, to assist Member States in their efforts to prevent and counter destruction and looting of and trafficking in cultural property in all forms;

21. *Requests* the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team of the 1267/1989/2253 ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee to continue, within its existing mandate, to provide the Committee with relevant information regarding the illicit trade of cultural property;

22. *Also requests* the Secretary-General, with the support of UNODC, UNESCO and the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team of the 1267/1989/2253 ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee, as well as other relevant United Nations bodies, to submit to the Council a report on the implementation of the present resolution before the end of the year;

23. *Decides* to remain actively seized of the matter.